

DIRVA

★★★
THE FIELD

Nr. 46

Birželio-June 15, 1959

Cleveland, Ohio

Vilniuje mirė Petras Vaičiūnas

Ryškiausias lietuvių dramaturgas

Birželio 7 d. Vilniuje mirė rašytojas Petras Vaičiūnas, patriotinės poezijos kūrėjas ir ryškiausias nepriklausomybės laikotarpio lietuviško teatro dramaturgas.

P. Vaičiūnas buvo gimęs 1890 VI 29 Piliakalnių kaime, Ukmergės apskr., kaip pats vienoje autobiografijoje sakosi, "prie vingiuoto vieškelio, kuris linksmai bė-

ga nuo Siesikų senosios pilies Vilniaus bokštų link". Tas giminės vaizdas ir kelias jį paskatinęs vėliau parašyti A. Vanagaičio harmonizuotą ir Lietuvoje buvusią labai populiarią patriotinę giesmę "Ei, pasauli, mes be Vilniaus nenurimsim!"

Dramaturginė P. Vaičiūno veikla prasidėjo, bestudijuojant Petrograde. Ten 1914 m. jis parašė pirmąją pjesę "Pražydo nuytusios gėlės", kurią 1916 m. J. Vaičius pastatė.

Atsikūrus nepriklausomai Lietuvai, P. Vaičiūnas buvo pakviestas į besikuriančio Kauno Dramos teatro direktorią. Nuo tada kas metai ar antri Valst. Dramos Teatras išleisdavo po naują premjerą.

Iš viso jis yra parašęs per 20 pjesių ir komedijų, taip pat išleides penketą eilėraščių rinkinių ir išvertęs daugelį Vakarų naujosios dramaturgijos veikalų — Ibseno, Hauptmano, Metelinko, Šilerio ir kt. autorių kūrinius.

Paskutinė jo pjesė Tėviškės pastogėje sceną išvydo 1941 m. Vėliau baigiama rašyti drama Išrautos gėlės "per karo įvykius dingo".

Bolševikinės okupacijos metu P. Vaičiūnas nieko naujo nebeprašė, kaip oficialiai teigiama, dėl ligos. 1948 m. buvo išleista jo anksčiau rašytų eilėraščių "Rinktinė", o 1954 m. — "Dramos", į kurias buvo įtrauktos Tuščios pastangos, Patriotai, Stabai ir žmonės, ir Prisikėlimas.

Tuo tarpu laikinai neturintį darbo yra 3,390,000, mažiausias skaičius pastarųjų trijų metų laikotarpyje.

Anglijos karalienė Elzbieta, lydima princų Pilypo, liepos 6 d. iš Kanados atvyks į Chicago.

Naujai atidarytuju kanalu į didžiuosius ežerus jau praplaukė 1,400 jūros laivų. Oficialus vandens kelio atidarymas įvyks birželio 26 d., dalyvaujant Anglijos karalinei Elzbietai II ir Amerikos prezidentui E. Eisenhoweriui.

NAUJAUSIOS ŽINIOS

Amerika ir Lenkija susitarė, kad Lenkijai bus parduota žemės ūkio produktų už 44 milijonus dolerių ir skiepų nuo poleomelito už 2 milijonus dolerių. Ekonominiai pasitarimai tęsėsi Washingtono.

JT gen. sekretorius Hammarskjöld ketina šį mėnesį apsilankyti Kaire, kur bandys išspręsti ginčą tarp Izraelio ir Jungtinės Arabų Respublikos dėl naujo Suez kanalo.

Popiežius Jonas XXIII priėmė Turkijos prezidentą Bayard. Tai pirmasis Turkijos valstybės galva, besilankęs pas popiežių.

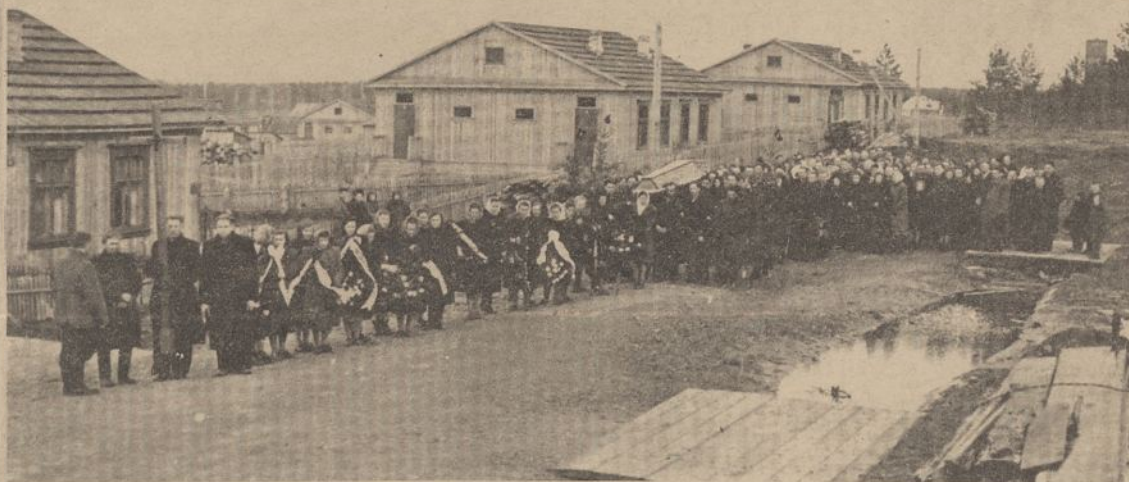
Sovietų laivyno naikintuvo kapitonas drauge su

lenke, savo sužadėtoje, atplaukė laiveliu iš Gdynės į Švediją ir pasiprašė globos.

Graikija atmetė Rumunijos pasiūlymą susitikti Balkanų konferencijoje ryšium su Chruščiovo pasiūlymu sukurti laisvą beatominę zoną.

Pagal paskelbtus duomenis, vidutinio amerikiečio fabriko darbininko pirkimo galia praeitą gegužės mėnesį pasiekė naują rekordą. Tą mėnesį darbininkas vidutiniškai uždirbo 90.32 per savaitę, tai yra didžiausią sumą, negu bet kada praeityje.

Dirbančiųjų skaičius irgi pasiekė rekordinį skaičių — daugiau nei 66 milijonus.

Taip atrodo vadinamą "laisvųjų tremtinių" gyvenvietės Rytų Sibire. Apatinėje nuotraukoje, ją atsiuntusio tremtinio žodžiais, "vieno mūsų vargų brolio laidotuvis" 1958 m. gruodžio mėnesį. Jisai, 40 m. amžiaus, nepakėlęs sunkių gyvenimo sąlygų nusižudė. Visi laidotuvių dalyviai yra lietuviai.

Gromyko traukiasi atgal...

Jis aiškinasi, kad jo pasiūlymas nebuvo ultimatumas.- Ministeriai sutarė posėdžiauti dar šią savaitę.

Anglijos, Prancūzijos ir Amerikos užsienių reikalų ministrai į Ženevos konferenciją atvyko ir jau visas mėnuo kantriai dalyvauja bergždžiose diskusijose ne dėlto, kad jie būtų turę didelį vilčių, bet paprasčiausiai todėl, kad yra nusistatę ištirti visus kelius, kurie vėstų į dabartinės įtampos sušvelninimą.

Sovietų vyriausybė, praėitų metų pabaigoje sukėlus naują krizę dėl Berlyno, įtikinėjo norinti viršūnių plotmėje kalbėtis apie didžiuosius įtampos punktus. Trys Vakarų sąjungininkai yra nuomonės, kad turėtų būti dedamos rimtos pastangos tartis dėl Vokietijos problemos visumos, artimai sąsiejant su Europos saugumo klausimu. Jie pasiūlė planą, kuriuo ne tik siekiama Vokietiją sujungti Europos saugumo rėmuose ir išspręsti Berlyno klausimą, bet atsižvelgiama ir į sovietų anksčiau keltus priekaištus.

Sovietų užsienių reikalų ministras to Vakarų pasiūlymo nepriėmė, net ir kaip diskusijų bazę. Vakarų sąjungininkai savo ruožtu negalėjo priimti tokio sovietų plano, kuriuo Vokietija būtų palikta ir toliau suskaldyta. Jie negalėjo priimti ir sovietų siūlymo Vakarų Berlyną paversti neva laisvu miestu, nes tai reikštų, kad sovietų zonos režimas ilgai pasiglemžtų visą Berlyną.

Tokiai padėčiai susidarius, trys Vakarų sąjungininkai pasiūlė laikiną Berlyno sprendimą, belaukiant ligi Vokietija bus suvienyta. Jie numatė ir nuolaidas, kurias galėtų padaryti. Tačiau Vakarai nurodė, kad turi būti įsakmiai pripažintos jų teisės pasilikti Berlyne bei turėti laisvą su juo susisiekimą.

Jau visas mėnuo kai ištisos dienos Ženevoje buvo skirtos kantrioms deryboms. Praėjusią savaitę lyg ir atrodė, kad Sovietų užsienių reikalų ministras Gromyko pasiruošęs sutikti su Vakarų trijų valstybių teise laikyti savo karinius dalinius Berlyne. Konferencijos sluoksniuose tai buvo sukėlę šio tokio optimizmo. Tačiau tuoj pat Gromyko pozicija vėl ėmė keistis. Jis vėl kalbėjo miglotai ir išsisukinėjo. Iš jo buvo neįmanoma gauti aiškių atsakymų.

Sekantis Sovietų ėjimas buvo padarytas kitur, o ne Ženevoje.

Chruščiovas, būdamas Albanijoje, savo kalbose grąsino apskritai Vakarų sąjungininkams. Išvykdamas iš Vengrijos jis pareiškė, kad Sovietų vyriausybė nepasirašysianti susitarimo, kuriuo ir toliau būtų pripažįstamas, anot jo, okupacinis Vakarų Berlyno statusas.

Tai jau buvo pakankamai aišku, tačiau Vakarų sąjungininkai, atsimindami Sovietų taktiką ankstyvesnėse konferencijose, laukė stengdamiesi patirti, ar tai nebuvo paskutinės minutės spaudimas, kad vakariečiai sumažintų savo reikalavimus. Kaip atrodo, Gromyko savo naujais siūlymais sunaikino viltis, jis pasiūlė, kad Amerika, Anglija ir Prancūzija nuo savo teisių Berlyne atsisakytų jau dabar, arba tai padarytų palaipsniui vienerių metų bėgyje.

Gromyko ir sovietų vyriausybė turėjo žinoti, kad toks siūlymas yra visiškai nepriimtinas Vakarų valstybėms. Daugelis politinių stebėtojų samprotauja, ar šiuo savo pasiūlymu sovietai nesikėsina išsproginti pačios konferencijos.

Valstybės sekretorius Herteris Sovietų naujus siūlymus dėl Berlyno kategoriškai atmetė, kaip visiškai nepriimtinius.

Aš kategoriškai pareiškiu, — pasakė Herteris, — kad pono Gromyko pateiktas siūlymas mano vyriausybei yra visiškai nepriimtinas ir negali būti diskusijų baze.

Atmesdamas sovietų reikalavimą, kad Vakarų sąjungininkai savo karinius dalinius Vakarų Berlyne sumažintų iki simbolinio skaičiaus, Herteris pareiškė:

Aš manau, kad mes visi esame sutikę, jog 11,000 karių yra simbolinis skaičius bendruomenėje, turinčioje per 2 milijonus žmonių ir apsuptyje prieštisos teritorijos, kurioje yra beveik 30 divizijų Rytų Vokietijos ir sovietų kariuomenės. Turi būti aišku, kad mes negalime priimti 12 mėnesių apribojimo teisės, kurias mes ir mūsų sąjungininkai esame gavę hitlerinės Vokietijos kapituliacijos išvadoje. Tai nėra teisės, kurias sovietai būtų suteikę, tai nėra teisės, kurias sovietai galėtų panaikinti, pakeisti ar pervesti. Tai yra teisės, kurias mes išlaikysime ir laisvai naudosimės tol, kol Vokietija yra suskaldyta ir kol Vakarų Berlyno laisvieji žmonės pageidauja, kad mes garantuotume jų saugumą.

Po trijų valandų užtruksio posėdžio, Gromyko padarė žingsnį atgal, pareiškdamas, kad jo padarytas pasiūlymas atitrauktų sąjungininkų kariuomenės dalinius iš Vakarų Berlyno nebuvo ultimatumas. Tokiu būdu konferencija, atsėdūrusi kritiškame taške, bent laikinai išgelbėta ir ministrai šią savaitę vėl posėdžiauja.

Vasara Dzūkijoje

DIRVA

THE FIELD

Published semi-weekly by American Lithuanian Press & Radio Ass'n. VILTIS, Inc. (Non-profit), 6907 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio.

Telephone: HEnderson 1-6344. Issued in Cleveland every Monday and Thursday.

Editor-in-Chief: Balys Gaidžiūnas. Second Class Mail Privileges Authorized at Cleveland, Ohio.

Subscription per year in advance: \$8.00. Established in 1915.

Single copy — 10 cents.

Dukart savaitinis, leidžiamas VILTIES, Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo D-jos (Inkorp. ne pelnui), 6907 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio.

Telefonas: HEnderson 1-6344. Išeina Clevelande pirmadieniais ir ketvirtadieniais.

Vyr. redaktorius: Balys Gaidžiūnas. Antros klasės siuntos privilegija suteikta Clevelande, Ohio.

Prenumerata metams, iš anksto mokant \$8.00. Įsteigta 1915 metais.

Atsk. Nr. kaina 10 centų.

Redaktoriai: Vyt. Gedgaudas ir J. P. Palukaitis

REDAKCIJINĖ KOLEGIJA:

P. Bastys (Toronto), E. Čekienė (Woodhaven), R. Mieželis (Chicago), J. Paplėnas (Chicago), V. Rastenis (Brooklyn) ir St. Santvaras (So. Boston).

Kelionė ne pramogai, bet Lietuvos garbei

Nė patys sportininkai, nė kiti negalvoja, kad sportas priklauso tik aukščiausiųjų kultūros reiškiniui. Vienok, šalia savo negincytinų auklėjamųjų savybių, šiame šimtmetyje sportas, ypač savo žaidimine prasme, yra vertęs vienu iš populiariausių civilizacijos reiškiniu ir tarptautinio bendradarbiavimo formų.

Šiuo savo požiūriu sportinė veikla neabejotinai priklauso prie tų vertybių, kurios turėtų būti puoselėjamos lietuvių išlaikymo ir Lietuvos vardo garsinimo labui. Sportu užsiimantis žmogus, be abejo, sporto aikštėje negalvoja, kad jis su ta veikla daro jau tautinę politiką. Niekas to ir nereikalauja, nes visų gyvenimo sričių suplitinimas yra tik totalitarinių režimų bruožas. Tačiau Lietuvos pavergimo akivaizdoje bet kurios rūšies lietuviškoji veikla savo išvadoje sudaro didesnę ar mažesnę politinę efektą, net ir tais atvejais, kai tokio tikslo sau sąmoningai ir iš anksto nepasistatoma. Šiandien, neturint savos laisvos valstybės, bet jos atstatymo nenuilstamai siekiant, kiekviena lietuviška veikla, nežiūrint kokio pobūdžio ji būtų ir kurioje srityje besireiškė, visad reiškia vis naują įrodymą, kad esame savita etninė ir kultūrinė bendruomenė su nenuginčijamomis teisėmis ir tas politines laisves, kurios kiekvienai tautai priklauso.

Sporto visaprasaulinio populiarumo akivaizdoje V. Adamkavičiaus ir P. Petručio tiesiogiai organizuojamoji ir daugelio jau pradžiai paremta lietuvių krepšinių, gyvenančių JAV-se, išvyka į Pietų Ameriką kaip tik turi aukščiausiai išdėstytų samprotavimų prasme labai didelės reikšmės. Pvz., iš fakto, kad Kolumbijoje susitikimui su Kolumbijos sportininkais vietiniai lietuviai rengėjai ten jau užsakė 35,000 žmonių talpinantį stadioną, peršasi išvados, kurių dėstyti jau ir nebetenka. Panašiai lietuvių krepšinių pasirodymas Pietų Amerikoje organizuojamas ir kitur. Lietuvių ir lietuvių vardas atsikartos daugtūkstantinėje publikoje, aidą pasigauso vietinė spauda ir ji vėl atkartos. Sporto mėgėjų tarpe, kurie visur sudaro žymią visuomenės dalį, Lietuvos vardas išliks atmintyje, ir efektas su laiku bus daug didesnis, negu penkiolikos minučių pasikalbėjimo metu kurioje nors ministerijoje įteiktas memorandumas, padėtas atitinkamą bylą archyve.

Nesinorėtų abejoti, kad lietuviškoji visuomenė šios lietuvių krepšinių išvykos neparemtų. Visa laisvoji lietuviškoji spauda yra jau dėl išvykos palankiai pasisakiusi. Jos balso lietuviškoji visuomenė turėtų paklausti. Organizuojamas ne koks eilinis jaunų žmonių pasivažinėjimas, ne pramoginė kelionė, bet mūsų tautiniams reikalams didelės svarbos turinti akcija, dėl tarptautinio sporto populiarumo pralenksianti gal ir nevieną kitokią Lietuvos garsinimo priemonę.

Liktų tik palinkėti, kad išvykos organizatoriai ir rinktinės dalyviai savo kelionės svarbą ko giliausiai pajustų ir jai pasirostų taip, kad išvykos rėmėjai (kurių, tikėkimės, daug atsiras) ir lietuviškosios bendruomenės Pietų Amerikoje gautų progos įsitikinti, jog lietuviai sportininkai atliko viską, ką jie tik galėjo atlikti.

K. Dr.

VASARIO 16 GIMNAZIJOS EKSKURSIJA

Gegužės 24 d. Vasario 16 gimnazijos vyresniųjų klasių evangelikai moksleiviai su Evangelikų Jaunimo Ratelio vadovu mokyt. Fr. Skeriu padarė labai gražią ekskursiją į Bingen/Rhein. Mokytojas Skeris pasikvietė visos gimnazijos tautinių šokių grupę ir visus moksleivius, kurie dabar ar prieš porą metų grįžo iš Lietuvos.

Iš Lietuvos grįžusieji pirmą kartą pamatė Rheiną ir gražias apylinkes. Minėtas mokytojas apsiėmė, dar prie savo tiesioginių pareigų, globoti moksleivius, grįžusius iš Lietuvos ir suteikti jiems nepaprastą staigmeną. Jų gimnazijoje dabar yra vienuolika. Ekskursijoje į Bingen dalyvavo iš viso 52 asmenys.

Bingene mus sutiko visiems gerai pažįstamas ir gimnazijos geras bičiulis majoras Černius, kuris vienas gyvena Bingene. Šiaip lietuvių Bingene nėra. Jis palaiko ryšius su Uhlerborno kuopos vyrais, apie 10 km. nuo Bingeno.

Iš Bingeno visi persikėlė keltu per Rheiną į pasaulinio masto vasarvietę Ruedesheim. Mokiniai ir draugai važiuosieji mokytojai turėjo progos apie 3 val. apžiūrėti miestelį ir aplankyti žymybes. Majoras Černius buvo visiems geras kelionės palydovas. Dalis mo-

kinų aplankė prie Rheino kranto paminklą Germania, prisiminimui iš 1870/71 metų karo tarp Vokietijos ir Prancūzijos. Vokiečiai šitą paminklą vadina Niederwaldendenkmal.

Aplankę Ruedesheim miestelį ir apžiūrėję žymybės ekskursantai grįžo atgal į Bingeną. Minėtame miestelyje sekmdienį įvyko Hesseno krašto vokiečių evangelikų suvažiavimas ir susitikimo šventė, suvažiavimo organizatoriai, pasiūlydami gimnazijos tautinių šokių grupę. Mūsų berniukai ir mergaitės suvažiavimo dalyviams bei delegatams, iš viso Hesseno krašto, Klopp pilyje pašoko 6 šokių. Vokiečiai džiaugėsi mūsų tautinių šokių pasirodymu ir kėlė didžiausias ovacijas. 400 žmonių buvo supažindinti su Lietuva, parodant tautinius rūbus ir gražius šokus. Mokytojas Skeris pasveikino evangelikų suvažiavimo dalyvius ir padarė trumpą pranešimą apie pačią gimnaziją, ypač pristatė Lietuvą ir dabartinę jos tragediją.

Fr. Sk.

• Raketų specialistas von Braun sako, kad sovietų padaryta pertrauka naujų raketų laidyme ir erdves neleidžianti tikėti, jog Amerika yra laimėjusi varžybas. Praėjusiais metais Sovietų Sąjungoje, sako von Braun, inžinierių diplomus gavo 70,000 asmenų, kai Amerikoje tik 32,000.

• Chruščiovas, kalbėdamas Latvijos sostinėje Rygoje, kur jis tęsia pasitarimus su Rytų Vokietijos delegacija, išskėlė mintį neutralizuoti Baltijos jūrą.

• Gen. Billote, kalbėdamas Atlanto kongrese, Londone, kur dalyvauja 600 atstovų iš 14 kraštų, paaiškino Prancūzijos vyriausybės atsisakymą savo teritorijoje leisti amerikiečiams sukrauti atominius ginklus, kol nebus pasidalinta atominėmis paslaptimis, ir pasisakė prieš palikimą vadovavimo gynybos strategijai vienos Amerikos rankose.

• Maskva atšaukė iš Rangun savo ambasadorių šiboriną ryšium su pulk. Strigino incidentu, kuris buvo jėga išvežtas į Sovietų Sąjungą, kaip nemokėjęs pagrobimą slapta suorganizuoti.

• Kalifornijoje sėkmingai išbandytas lėktuvas X-15, kuriuo žmogus galės pasikelti į erdvę ir skristi 7000 km. per valandą. Tokiu būdu kelionė iš Amerikos į Europą neužtruksianti valandos.

Lietuvių sportininkų išvykai į Pietų Amerikos valstybes reikalinga greita parama. Tautinė Sąjunga davė \$500.00. Sportininkai laukia, kad ir kitos organizacijos ateitų į talką.

KREPŠININKŲ JAU LAUKIAM!

Laiškas iš Venezuelos

Venezuelos lietuviai, sužinoję JAV lietuvių krepšinių ryžtą leisti rungtynėms į Pietų Ameriką, tarp kitų taip pat aplankant Venezuelą, šią naujieną priėmė su džiaugsmu. Beregint prasidėjo priėmimo organizavimo darbus. Šį darbą pradėjo šio krašto Bendruomenės C. V. pirmininkas Jurgis Biečiūnas ir jau šiandien yra sudarytas krepšinių komanda, priimti, vadovaujant pačiam iniciatoriui.

Neskaitydami Venezuelos lietuvių Bendruomenėje šiuo metu krepšinio vieneto nėra, todėl svečiams teks rungtyniauti su venezueliečiais, su čia esančiomis geriausiomis komandomis. Tiems susitikimams paruošti jau yra susitarta su Instituto Nacional Deportivo, kuris tvarko visą Venezuelos sporto gyvenimą, kuris ir iš savo pusės lietuvių sportininkus kviečia ir prižadėjo visokiaropą paramą jų priėmimui.

Vos tik su Venezuelos Tautinio Sporto vadovais susitarus dėl mūsų krepšinių atvykimo, birželio 4 d. keturi diidieji dienraščiai: "El Universal", "La Esfera", "El Nacional" ir "Ultimas Noticias" tai paskelbė su nutraukomis mūsų krep-

šininkų, tuo jau iš anksto supažindindami venezueliečius su savo būsiančiais varžovais. Rodydami tokį susidomėjimą, sporto vadovai venezueliečiai prižadėjo ne tik susisiekti, pastogės ir maitinimo pagalbą mūsų krepšinių Venezueloje buvimo metu, bet taip pat visur iš anksto paruošti atidarytas duris, kur svečiai pareikštų norą daryti vizitus.

Venezuelos lietuvių Bendruomenėje taip pat "kraujas verda". Mūsų sportininkų, svečių priėmimui ryški įkarštis: einam, važiuojam, posėdžiaujam, tariamės. Komitetui nebėra laisvų nei šeštadienių nei sekmadienių, nors sportininkai atvažiuos tik rugpjūčio mėnesyje.

A. Diržys

J. CIJUNSKAS LAIKRODININKAS

Taiso ir parduoda laikrodžius, apyrankes ir kitas brangenybes. Sąžiningas ir garantuotas darbas prieinamomis kainomis.

753 E. 118 St.
Cleveland 8, Ohio
Telef.: LI 1-5466

Lietuviškas 'smegenų plovimas'

"... LIETUVOS PASIUNTINYS PADĖTIS Vatikane NESIREMIA I TEISINIS NUOSTATUS... TRADICIJA IR TARPTAUTINIAI NUOSTATAI NEPRAMATO KITO KELIO... TITULINĖS PADĖTIES PAKITĖJIMAS NEI NUOSTOLINGAS, NEI BLOGAS... Vatikanas MUMS TIK MALONĘ BUVO SUTEIKĖS... BET KOKS PRIEKAIŠTAVIMAS Vatikalui YRA PRIEŠU IR BEDIIVIŲ DARBAS..." etc

Laiškai

DIRVA
6907 Superior Ave
CLEVELAND 3, Ohio

GERAI PADARYTA

Nežinau kam, bet tikrai verta padėkoti, kad Tautinės Sąjungos dešimtmečio seimas ir Neo-Lithuania korporacijos studijų dienos vyko tuo pačiu laiku ir toje pačioje vietoje.

Prisiminus praėjusius seimus šis buvo vienas iš nuotaikingiausių. Ir už tą nuotaikingumą daugiausia reikia dėkoti mūsų jaunimui. Jau pradedant registraciją nuotaka buvo kitokia, negu anksčiau. Prie to paties stalo registravosi vyresnieji Tautinės Sąjungos nariai, čia registravosi ir būsimieji - mūsų studentija. Registracijos stalo vyriausybė taip pat sudarė pusę ir pusę - trys žilagalviai ir trys Detroito studentės.

Vyresnio amžiaus tautininkas, kad ir kažin kaip rimtai nusiteikęs, bet atsistojęs toje pačioje eilėje su studentais, greit atjaunėjo. Jis pamatė, kad kada nors iš darbo "iškritis", į jo vietą atsistos du jaunieji.

Toks Tautinės Sąjungos seimo sujungimas su Neo-Lithuanų studijų dienomis pasitarnavo ir vėlesniems ir kitiems. Junieji galėjo pasimokyti iš vyresniųjų, o senieji atsijauninti ir energingiau reikalus svarstyti. Žinoma, čia buvo kiek ir "painiavos", nes neo-lithuanų visad matė Tautinės Sąjungos seimo posėdžiuose, o vyresniųjų studijų dienų diskusijose. Bet ta "painiava" buvotarsi neatjungiamai jungtis, kad dirbama tos pačios didelės idėjos įgyvendinimui.

Reikia taip pat pastebėti, kad mūsų jaunuoliai, dalyvaudami bankete, įnešė taip pat nemažai jaunatviškos dvasios. Jaunųjų dainininkų pasirodymas ir joms sukeltos didelės ovacijos, studentų labai gražus laikymasis ir jų dainuojamos dainos didžiosios salės prieangyje, susilaukė daug dėmesio ir pakilių nuotaikos.

Stasys Orentas
East Lansing, Mich.

AČIŲ UŽ STRAIPSNIS

Dirvoje perskačiau J. Bačiūno šeštąjį straipsnį, kurį llet ALT klausimus.

Rašiniai nuo pradžios iki pabaigos mane labai domino, nors ir taip jau nemažai žinojau apie ALT. Pastebėjau, kad daugumas naujakurių labai atidžiai skaitė ir sužinojo tikrąją padėtį.

Ačiū J. Bačiūnui ir Dirvai už tuos straipsnius. Tikiuos, kad J. Bačiūnas ir ateity neils plunksnai rūdyti.

J.V. Valickas, Irvington

Naujas Dirvos skaitytojas Jonas Butkus, iš Detroito rašo: "Mielai susipažinau su Dirva. Ačiū, kad ją stūtinėjote susipažinimui. Man įdomu ir malonu skaityti laikraštį, vedamą gražia lietuvių kalba. O taip man smagu kad Dirva duoda vietinės ir užsieninės žinias taip objektyviai. Dirva turtinga žiniomis ir iliustracijom, pagirtinas ir jos geras popierius. Tuo ne tik aš, bet šimtai nuolatinių skaitytojų gėrįsi ir džiaugiasi."

Dirvos bendradarbis Fr. Skeris iš Vokietijos rašo: "Neperdėdamas galu patvirtinti, kad Dirva yra geriausias laikraštis, kuris išeina tremtyje. Nuotraukos labai gražios ir straipsniai aktualūs. Ypatingai džiugu matyti nuotraukų iš Vasario 16 gimnazijos ir gimnaziją liečiančių straipsnių. Linkime ta linkme ir toliau eiti."

J. S. AUTO SERVICE

Sav. J. Švarcas

Cleveland

1254 Addison Road
Tel. HE 1-6352

Atidara nuo ryto
8 iki 7 v. v.

AUTOMAŠINŲ TAISYMAS

Mašinų viršaus taisymas ir dažymas: motorų, stabdžių patikrinimas ir taisymas, greičio dėžės ir kt. mašinų dalių idėjimas.

Parduodami amžini akumuliatoriai.

24 hours towing.

Dienos tel.: HE 1-6352.
Nakties tel.: LI 1-4611.

Ar gali būti viena vadovybė?

Iš LNT pranešimo ALTS Seimui

(3)

Dabartiniai raginimai "grįžti į vienybę" galvoja dar tik apie labai siaurą klausimo sprendimą. Faktiškai turima galvoje tikslas tik kaip nors užgniaužti LNT, gal ir Lietuvių Frontą. Bet tuo būtų tik formaliai "sukonsoliduotas" vienas sektorius, į kurį kai kurių skirtingų pažiūrų reiškiniai būtų suvesti į vieną vietą iki kito išsiskyrimo.

Iš visuomenės kilus vadovybė galėtų būti visai kas kita. Ši vadovybė, atsirėmusi į visuomenę, jos palaikoma, paliktų be pagrindo visus išsigiminius paskirusius visuomeninius veiksmus: ir Vliką, ir LNT, ir ALT bei jai panašius kitus organus. Politinės grupės būtų arba radusios savo vietą naujojo organizacinės sistemos, ar liktų išsigimusių iš dalyvavimo veikloje. Naujoji vadovybė gal būtų pilnesnio turinio Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdyba, t. y., jeigu visuomenė negali rinkti. Tokia apeliacija turi tik sąžinės nurašinimo ar "rankų nusiplovimo" reikšmės: atseit, aš pasakiau, su kuo nesutinku, ir tuo nusiimu atsakomybę...

Dauguma, žinoma, nemėgsta opozicijos apeliacijų ir reikalauja, kad nesutinkanti mažuma, nors ir prieš savo sąžinę, tylėjimu pridenktų net ir tai, su kuo nesutinka. Tokia padėtis buvo Vlike ir jos rezultatas buvo opozicijos pasitraukimas. Tokį reiškinį dabar turime progos stebėti Amerikos Lietuvių Taryboje, kur iš nepritariančiųjų kai kuriems daugumos nutarimams ar veiksmams reikalaujama tylėti ir neinformuoti visuomenės apie savo pažiūras.

LNT mano, kad vieninga vadovybė gali būti tik tada, kai bus pasiryžta susiorganizuoti įvedant galimybę esminių nuomonių skirtumo atvejais apeliuoti į aukštesnį autoritetą, būtent į visuomenę, kurios vardu veikiama.

Ar LNT imtųsi vadovauti Vlikui?

Toks gana keistas pasiūlymas, — kad LNT vadovams būtų pasiūlyta perimti vadovavimą Vlike ir ta sąlyga įtraukti LNT grupes į Vliką — yra iškeltas svar-

styti viešai. LNT žinoma, tokios galimybės nesvarstė, bet manau, jog galima nesusigundyti.

Reikia dar kartą pabrėžti, kad ne dėl vadovavimo troškimo iš Vliko pasitraukta ar kitų jame nei nebūta. Mes pačią Vliko sistemą laikome nebetinkamą pastoviam vieningam vadovavimui. Be to — svarbiausią kliūtį tebesudaro Vlike vyraujančių grupių reprezentantų pažiūros į visą eilę esminių dalykų.

Žinoma, jei mūsų grupių atstovai vadovautų, tomis jų pažiūromis nesivadovautų. Bet tai greičiausia pasibaigtų tuo, kad anos grupės tuo būtų nepatenkintos ir arba mus iš vadovavimo išmestų ir vėl jį į savo rankas pasiimtų, arba... pasitrauktų iš Vliko.

Be to, tokioje vadovybės perdavimo siūlyme kyšo ir sukurta intencija. Esą, leiskime pasilyginti, ar tie opozicionieriai padarys geriau, negu krikščionių demokratų ar liaudininkų vadai. Jeigu padarys — gerai o jeigu ne, tai bus matyt, ko vertos jų pretenzijos.

Pastebėtina, kad toks palyginimas siūlomas kaip tik dabar, kai Vliko išdus tuščias ir kai vadovavimo pareigos įmanomos tik laisvalaikio šalia kokio nors kito atlyginamo darbo kokioj įstaigoj, įmonėj ar dirbtuvėj... Vadovavimą tokiose sąlygose norima lyginti su vadovavimu anais laikais, kai vadovai tam darbui aukojosi, gaudami padorių atlyginimų, patalpas, priemonės, apie dvidešimt ties asmenų apmokamą personalą, transkontinentinių ir net transokeaninių kelionpinigių...

Londone viena įmonė išstatė pardavimui lovą, kuri aprūpinta elektra apšildomais dviem čiužiniais, kavai virti puodu, skutimosi mašinėlė, brangio kailio uždangalu. Čiužiniai yra nuleidžiami arba pakeliami žiūrint, kaip reikia prisitaikyti valgiui, televizijos žiūrėjimui ar miegui. Jei kas norėtų ją pirkti, kainuoja tik 7,000 dol.

gesinama. O kas gesinama, nieku būdu negal būt amžina! Kas tik ant žemės būna ir gyvena, tai, nors iš lengvo keičias su laiku.

Taip viskas keičiasi irgi tame, kas mums iš seno pasirodo šventa. Bet išmanykime, kame dalykas. Tesikeitai, kas rodo si akims. To branduolis, vidus, tas pasilieka. Tan turime saugot ir branginti! Tikybos branduolio neturim keisti! Jisai tikrai tikt Lietuvos širdis. Jį šventą vis širdį laikykime, kol tik Dievybė mums gyventi duos. Bet kito — dėl nenusiminkime! Pavidalas šventyklų lai ir griūva! Mes Ugnį Amžiną per amžius garbinsim. Tokia Lietuvių pasiliks tikyba O jos šviesa palaimys mus visus!

(160-162 psl.). Amžinosios Ugnies nenykstantą dvasinę esmę skelbia ir vyriausias Krivė prie išgriautos ir sudegintos Romuvos:

Išnyko gaisras, bet ne Amžina Ugnis. Apsireiškimai stojasi ir dingsta. Bet ji nuolat gyvena. — Dievybė tu visur ir visame! Ir bangose džiaugsmų ir skausmo jūroj. Valia tik tavo žuvm ir gyvename. Tu vis prie mūsų! Duok tai jaust mums ir tylėti!

(226 psl.). Krikščionybės įvedimas ir senosios lietuvių tikybos židinio išgriovimas (simbolis krikščionybės pergalės prieš senąją tikybą) lietuvių tautai daugeliu atžvilgiu buvo didžiai reikšmingas, turėjęs neigiamų ir teigiamų pasekų jos gyvybei, bet šių pastarųjų persvara buvo didesnė. Šiame dvasiniame lietuvių tautos perversme svarbiausia

Vincas Rastenis Tautinės Sąjungos dešimtmečio seime atsakinėjęs į klausimus, liečiančius Lietuvos Nepriklausomybės Talkos darbą. Greta J. Česonis iš Philadelphiajos.

Dirvos nuotrauka

DABARTINĖ PADĖTIS ALTe IR BALFe

Iš ALT Sąjungos seimo Detroite

(4)

Antrosios, gegužės 31, seimo dienos posėdžiai pradėti pranešimais apie LN Talkos ir LN Fondo veiklą.

LN Talkos pranešimas buvo iš anksto multiplikotas ir seimo dalyviams išdalintas registracijos metu, tad šiame posėdyje V. Rastenis jį tik papildė, atsakinėdamas į klausimus. Kiek su trum pintas pranešimo tekstas Dirvoje dabar spausdinamas atskirais rašiniais.

LN Fondo vardu kalbėjusi E. Čekienė kvietė ir toliau aktyviai dalyvauti Lietuvos laisvinimo kovoj per LN Talką, jos darbą lėšomis remiant per LN Fondą. Šios institucijos nekartoją darbų, kuriuos atlieka kiti laisvinimo veiksniai, o tik juos papildo. LN Talkai patiekiant išlaidų sąmatą, LNF valdyba, atsižvelgdama į darbų svarbą ir reikšmę, skiria tiems darbams remti lėšas, o taip pat remia ir kitus lietuvių kultūrinius darbus, kiek jie pasitarnauja Lietuvos bylos populiarinimui, pvz., žurnalas Lituanus, Pasaulinė skautų stovykla ir kt.

Siunčiant LN Fondui aukas, galima pageidauti, kuriam tikslui jos būtų sunaudotos. Valdyba tų reikalavimų griežtai prisilaiko. Apyskaita kasmet skelbia-

ma spaudoj, bet pavadė neskelbiamos, spaudai nusiskundžiant neįdomumu ir kai kuriems aukotojams pageidaujant. Praeitais metais pajamų gauta 3,092.62, išleista — 2,439.42.

Sveikinių komisijai pasiūlius, seimas įgaliojo pasiųsti sveikinimo telegramas V. Olienei, J. Čeledinui, J. Kasmauskui ir J. Ginkui.

Apie darbą ALTo Vykd. Komitete

platų pranešimą padarė Sąjungos pirm. inž. E. Bartkus. Tautinei Sąjungai jį delegavus į ALTo Vykd. Komitetą, ten pirmiausiai jam buvo išaiškinti procedūros klausimai. Esą, ALTas buvęs sudarytas srovių sutarimo pagrindu, todėl visi sprendimai turį būti padaryti vienbalsiai, o jei dėl kurio nesutariama, tai jis atidedamas į šalį. ALTas rūpinasi vien politiniais klausimais. Taip pat jau pačioje pradžioje buvęs sutartas pasiskirstymas vykd. komiteto postais.

Kiek ta istorija teisinga, dabar sunku pasakyti. Tačiau praktiškai tie sutarimai nėra vykdomi, ir visus nutarimus daro tik vienas žmogus — komiteto sekretorius. Didelė dalis medžiagos ir susirašinėjimo net nepasiekia kitų tarybos arba vykd. komiteto narių, ir

apie kai kurias ALTo skyrių sugestijas ar panašiai tik vėliau sužinoma, lankantis atitinkamoje kolonijoje.

Jau Tautiniame Kongrese ir vėliau Bostone įvykusiam ALTo kongrese ieškota būdų ALTo veiklą iš tos neįnaudingos ar net kenksmingos rutinos išjudinti. Buvo nutarta įvesti rotacinę sistemą, įtraukti į vykd. komitetą daugiau žmonių. Bet vykd. komitetas tuos nutarimus atmetė, kaip nereikšmingus.

P. Grigaitį visada remia M. Vaidyla, ir, nors su Katalikų Federacija galima rasti kalbą, posėdžiuose neįmanoma pasiekti vienbalsio sutarimo.

Tiesia, vienerių metų laikotarpiui nutarta padidinti vykd. komiteto narių skaičių. Bet abu įvykusieji posėdžiai, kuriuose tie nariai turėjo dalyvauti, buvo taip suorganizuoti, kad jie nieko negalėjo nulemti.

Tautinės Sąjungos atstovas buvo kietai susirėmęs dėl Vatikano įvykių. Kalėdų pirmąją dieną patyrus apie susidariusią padėtį Vatikane, inž. E. Bartkus pasiūlė tuoj pat šaukti Vykd. Komiteto posėdį ir griebtis atitinkamos akcijos. Bet posėdis buvo suauktas tik sausio pradžioje, ir pati akcija buvo slopinama. To pa-

Nukelta į 4 psl.

SU AMŽINĄJA UGNIMI

A. MERKELIS

(Ištrauka iš Vydūno monografijos)

Apie senąją lietuvių tikybą rašė naujosios tikybos skleidėjai ir savo kruviniais žygiams pateisinti ją vaizdavo kuo tamsiausiai. Vydūnas "Mūsų Uždavinį" rašo, kad reikia jai nuimti tą biauuriąją užklodę, kurią Lietuvos nevidonai jai užmetė ir tai tegalima atsidėjus ir rimtai tyrinėjant senovės tikybą. Vydūnas ją rimtai ir atsidėjęs studijavo, bet apie ją parašė ne mokslo veikalą, bet meno kūrinį, trilogiją "Amžinoji Ugnis", išleistą 1912 m. ir susidedantį iš trijų dalių: vienveiksmės dramos "Namų Ugnelė" (1909 m.), triveiksmės tragaidos "Ruomuva" (1902 m.) ir taip pat triveiksmės tragaidos "Vaidilutė" (1908 m.). Be to, pradžioje ir pabaigoje po vieną regėjimą: "Liepsnų Ryto Giesmė" ir "Liepsnų Vakaro Giesmė" (1912 m.).

"Amžinojo Ugnį" vaizduojamas krikščionybės įvedimas Lietuvoje ir senovės lietuvių tikybos židinio Romuvos išgriovimas. Veikale visos Vydūno simpatijos senajai lietuvių tikybai, ir ji vaizduojama kuo šviesiausiomis, o naujosios tikybos skleidėjai ir šalininkai niaurimis. Tačiau krikščionybės įvedimas Lietuvoje neišvengiama būtinybė. Romuva buvo sugriauta, jos Aukure Amžinoji Ugnis užgesyta, bet vaidelutės Grožvydos išsaugota ji išliko žmonių širdyse. Apie krikščionybės neišvengiamą būtinybę Romuvoje kalba ir Lietuvos valdovas Vytautas, norėdamas žmones palenkti naujai tikybai:

Taip garbinkim, kas mums palikta tėvų,
O kad ir Amžiną gesys jums Ugnį,
Nenusiminkite ir nenuliškite:

Supraskite! Kas amžina, nėra

Lietuvos — Lenkijos klausimais ir dabar dažnokai sielojamės. Jie per visą Nepriklausomybės laiką nebuvo normalūs, o ir dabar dažnai papučia nemaži skersvėjai. Ypač kada lenkai pradeda minėti Vilnių ir Lvovą. Nuotraukoj Lietuvos delegacija Lenkijos — Lietuvos deryboms 1928 m. Karaliaučiuje. Iš kairės: V. Šumauskas, Dr. D. Zaunius, gen. Daukantas, prof. A. Voldemaras, gen. Radus-Zenkavičius, V. Sidzikauskas, E. Turauskas ir J. Budrys — tuometinis gen. konsulas Rytprūsims.

Nuotr. Albert Kuelewint.

Akimirsknių kronikos

Kai primena aukso gadyne...

Vasario mėnesio "Margučio" numerį Pilgų Stasys pasakoja ypač ryškius ir linksmus pavyzdžius, kaip politinės partijos kišosi į Lietuvos teatro reikalus ir kaip seiminiais laikais Valskybės Teatras patyrė iš jų "daug pažeminimo, nepelnų priekaištų ir pigių pasiūlyimų", nes į dramos ir operos tvarkymo reikalus "kišosi nemaža arogantų, demagogų ir neišmanėlių".

Man ne visos tos rūšies mintys atrodo pilnai patikėtinės. Pvz., teigimas, kad "už savąjį valstybinį bei meninį teatrą teiştirio pasisakyti tik tautininkai ir socia ldemokratai". Kągi, seimų laikais tos partijos buvo opozicijoje, tai joms buvo paranku pasisakyti "už". Bet, anot Pilkos, krikdemų blokas į teatrą žiūrėjęs labiausiai arogantiškai, demagogiškai ir neišmanėliškai. Valdancioji krikščionių demokratų partija nepasižymėjusi ypatingu palankumu meno institucijoms, gi to bloko partneriai, ūkininkų Sąjunga ir Darbo Federacija, "menui viešojo entuziazmo irgi nerodė".

Gal nebūsiu įtartas noru glostyti tuos, kurie taip jau žemaziūriškai tevertino lietuvišką sceną, bet galvočiau, kad ūkininkų Sąjunga ir Darbo Federacija čia statomi tikrai per didelį ir gal ne b e t eisingi reikalavimai. Todvi partiji susikūrė Lietuvai valdyti ir viešąjį entuziazmą rodyti savo rinkikams, ūkininkams ir darbininkams. Tad būtų keista iš jų norėti viešo entuziazmo rodymo teatrui! Jei jų atstovai seime visgi pabalsuodavo už valstybės išdoto paramą teatrui, tai man rodos jau neblogai, ir gana.

Maža to, Pilgų Stasys čia pat atpasakoja nuostabų ir retą mūsų teatrų laisvės ir gal net arogantiškumo nuotyki. Viena valdancioji partija be viešo meniško entuziazmo, toji pati Darbo Federacija, Tilmaso salėje vis dėlto vieną spektaklį užpirkto savo nariams ir bendraminčiams. Ji užsisakė Bernardo G. Shaw komediją "Atskalūnas". Pasirinkti-

BRONYS RAILA

mas, be abejo, buvo keistas ir gal neapgalvotas, nes nors socialistas B. G. Shaw irgi stodavo už darbininkus, tačiau jo laisvamaniška ideologija gerokai skyrėsi nuo mūsų katalikiškos Federacijos... Bet į šį nusisamdytą partijos spektaklį panorėjo atvykti ir Respublikos prezidentas A. Stulginskis!

Federantai salę tam vakarui ir savo meno šventei — kas galėtų būti natūraliau! — išsipuošė partiniais plakatais, šūkais ir Federacijos vėliavomis. Bet mūsų aktoriai su režisierium K. Gliniskiu užprototestavo, jog jie nevaidins tokioje "bačkinėje" aikštėje, nežiūrint, kad atvyksta ir pats Respublikos prezidentas. Spektaklį nusipirkusiems federantams jie pastatė ultimatumą — išnešti iš salės plakatus ir vėliavas, — nepakėlė uždangos, kol tai nebuvo įvykdyta, ir laimėjo, ir nieko jiems už tai vėliau neatsitiko! Kur jūs kitur rastumėt pasaulyje tokį valstybės išlaikomo teatro aktorį nebaudžiamą nepaklusnumą valdančiai partijai ir šalies prezidentui? Nei Rusijoje, nei Vokietijoje, nei manau ir Amerikoje, jeigu Washingtonas turėtų ir išlaikytų valstybinį teatrą su išdoto apmokamais artistais...

Bet taip galėjo atsitikti Lietuvoje!

★

Žinoma, skaitant šiuos grakščius anekdotus, leistina dabar pajuokauti. Bet ir rimčiausiai kalbant. Pilkačia paliečia amžiną ir turbūt niekad neišsprendžiančią menininko laisvės ir valstybės pretenzijų, kūrėjo ir finansuotojo, samdinio ir samdytojo konfliktų problemą.

Jei politinė partija ar jų blokas valdo valstybę ir iš valstybės išdoto skiria lėšas teatrui ar kuriai kitai meno institucijai išlaikyti, tai būtų nenormalu norėti, kad atitinkami jos valdininkai visai nesiiktų ir nesirūpinėtų, kaip tos lėšos bus nau-

dojamos. Tai yra ne tik kapitalistinės, bet kiekvienos sistemos būtinas dėsni. Kitas klausimas, gerai ar blogai jie kišasi, bet būtų neįmanoma jiems neigti kišimosi teisės. Norint visiškos laisvės, reikia tos valstybinės paramos atsisakyti, patiems organizuoti teatrą ir išsilaikyti. Jei į išlaikys koks privatinis mecenatas, tai dažniausia ir jis tiesiogiai ar bent netiesiogiai kišis, idant jo įdėtas kapitalas kartais nebūtų bergždžiai ir nuostoliškai iššvaistytas.

Tatai liečia ne vien teatrą. Mes, laikraštininkai, galėtume ne mažiau, o gal net daugiau panašių valstybinės "priespaudos", "kišimosi" ir "spaudos nelaisvės" istorijų pasakoti. Jeigu nėra tiesioginės valdžios cenzūros, tai visuomet ir kiekviename laikraštyje yra partijos ar kitos institucijos, jo leidėjo ar leidėjų pastatyto redaktoriaus cenzūra. Nedrausmingi ir revoliucinės nuotikos bendradarbiai, pavieniai publicistikos ar reportažo artistai, be galo daug dėl to prikenčia ir ne nesykj nukenčia. Bet jei kas būtinai nori savo kūrybai visiškos laisvės, turi pats leisti laikraštį ir nešti už jį finansinę atsakomybę.

★

Tame amžiname meno laisvės ir valstybės replių, kūrėjo ir jį išlaikančio mecenato santykių vargu būtų galima rasti kokią abi puses patenkinančią taisyklę. Sveikas ir našus antagonizmų išsilyginimas čia priklauso nuo tūkstančių įvairiausių aplinkybių, sąlygų ir žmonių būdo.

O ką pastebėtume gyvenime, plačiau apsidairę?

Ten, kur didesnė menininkų ir kūrėjų laisvė, kur valstybė jų tiesiogiai nesamdo ir neišlaiko, ten bendrai paėmus (normaliomis aplinkybėmis, ne "tremties" sąlygomis) menas ir kūryba daugiau klesti ir palieka amžinesnių paminklų. Ir ten, kur valstybė juos ribiai išlaiko, remia, algas moka, — taigi, ir visokiario-

Iš netolimos praeities

Paleckio 'gudrybės' pirmąją bolševikinės okupacijos dieną

A. RUKUIŽA

Birželio 15 d. sukanka devyniolika metų nuo rusų kariuomenės įžengimo Lietuvon. Jau pirmąją okupacijos dieną, kartu su įvairiomis drumzlėmis, iškilo Justas Paleckis, kuris gimė ir augo Rygoje, ten buvo rusų kalba leidžiamo laikraščio "Segodnia" bendradarbis ir, 1921 m. atvykęs Lietuvon, talkininkavo "Lietuvos žinioms" ir kitiems panašioms laikraščiams.

Liūdno sukakties proga noriu skaitytojams papasakoti vaidus, matytus tą dieną Kauno gatvėse.

Kai rusų motorizuoti daliniai pasiekė Kauną ir riedėjo gatvėmis, gyventojų nuotais buvo prislėgtos. Neausus komunistų ant t s elementas, būreliais susime-

pai kontroliuoja! — ten menas dažnai išsigimsta ir nepakyla aukščiau pataikautojų ir padlaizautojų lygio.

Sovietų Rusija gali būti tipingiausias šios sistemos pavyzdys. Jei muzikoje ir šokyje, kur sunkiau kontroliuoti idėjas, ši cenzūra negali būti tokia griežta (bet ir čia stengiamasi cenzuruoti), tai literatūroje, teatre, dailėje, filme, laikraščiu ir knygų leidyklose ji nustato viską. Menininkas čia remiamas ir ribiai tepamas, bet jis yra visiškas samdiny s ir klusniausias sistemos tarnas. Retkarčiais pasitaiko galimybių ir jam sužerėti kūrybinio genijaus originalumais, kiek jie nepriešingi valstybinei sistemai ir ideologijai, bet visuomenėje jis yra tik samdytas himnų giedotojas savo ponams. Už tat tuose kraštuose kol jis ištikimas, samdytasai tarnas — "menininkas" propagandistas — yra didelėje pagarboje.

Gal būsiu praleidęs, bet kol kas nepastebėjau nė vienoje prezidento Trumano ar Eisenhowerio prakalboje, kur Amerikos menininkams būtų nustatyta programa, ką jie turi kurti, ką smerkti, už ką kovoti ir kaip žengti petis petin su valstybe ir demokratų ar respublikonų partija. Jei taip kuris Amerikos prezidentas ar ministras kada pasisakytų, čia mums visos žarnos susisuktų iš juoko. Bet Rusijoje Stalinas tiesiogiai diktavo visokią menų kūrybą. Po jo atėjęs Chruščiovas irgi paskelbė be abejo ne jo paties, o kokio politruko parašytą straipsnį, kur smulkiai nusakoma, ką ir kaip turi kurti sovietiniai menininkai. Lietuvos kompartijos suvažiavimuose Sniečkus ir kiti kramliaus "gebietskomisarai" metų metais savo ataskaitiniuose pranešimuose kartoją vis tų pačių "tarybinių kūrėjų", Baltakijų, Rudakių ir Raudonakių pavardes, kelia jų "kūrybinius laimėjimus", taiso klaidas, kaltina ir pasmerkia revizionistus ir nukrypėlius nacionalistus. Ir tie partiniai kūrėjai vis... nieko tikrai vertingo nesukuria, išskyrus apgailėtiną okupantams padlaizystę ir grafomaniją.

Kai palygini su tuo, ką Pilka aprašė, tai pas mus buvo auksinės laisvės gadynė.

Jei Lietuvoje būtum likęs, Stasy, tai dabar nepastatytum kompartijos išnuotam spektakliui jokio ultimatumo, ypač jei ten dar atvyktų pats Sniečkus. O jei būtum nors puse lūpų prasižiojęs, tai šiandien ne Tavo straipsnius skaityčiau "Margutyje", o siųsčiau pakėtą į Sibirą.

tęs, šnibždėjosi tarp savęs, tačiau jūzlumo dar nerodė. Tokiomis sąlygomis įstaigoje dirbti buvo neįmanoma. Norėjosi gauti tikslesnį žinių apie padėtį. Išėjau į miestą, tikėdamasis sutikti kurį nors pažįstamą ir šį tą sužinoti.

Gatvės buvo visiškai tuščios, miestas kaip išmiręs, net policininkų nesimatė nuolatiniuose postuose.

Ėjau Laisvės alėjos viduriu Savanorių prospektu link. Nuo Įgulos bažnyčios pusės žygiavo rusų kavalerijos būrys. Kareiviai menkai aprenkti, brezentiniais batais apauti, suvargę, arkliai galvas nuleidę. Žygiavo net v a rkingoje rikiuotėje, nedarydami organiz u o t o s kariuomenės išvaizdos.

Sunkių minčių slegiamas, automatiškai pasisukau ir pradėjau žingsniuoti atgal. Prie Mickevičiaus gatvės išgirdau triukšmą ir pamaciau 120-150 žmonių minią, ateinančią nuo miesto sodo. Įdomumo pagautas, sustojau ir laukiau, kol minia prištartins. Joje buvo apie 100-120 jaunų žydų tautybės vyrų bei merginų ir apie 20 fabriky darbininkų su Justu Paleckiu priekyje. Tarp Paleckio ir minios ėjo frakutas vidutinio ūgio žmogus su barzda ir ūsais, o šalia jo — tautiniais drabužiais apsirengusi moteris. Iš abiejų pusių — uniformuoti policininkai su gumėmis lazdomis rankose.

Miniai priartėjus prie Įgulos bažnyčios, frakuotas vyras šoko bėgti pirmyn, bet policininkai, prisiviję bėglį prie bažnyčios durų, pargriovė ant žemės, apmūsė lazdomis, užmovė ant galvos nukritusį cilindrą ir atitėmė prie minios, kuri stovėjo ir kvatojosi. Paleckis lakstė, rėkė komandavo.

Iš ALT Sąjungos seimo

Atkelta iš 3 psl.

sėkoje buvo paskelbtas ir anas pareiškimas dėl nevykimo į Washingtoną.

Tautinės Sąjungos delegato nuomone, visuomenės suaukoti pinigai nėra prasmingai išleidžiami. Prieinama net prie tokių kuriozų, kad ALTo vykd. komiteto narių kelionės į Floridą arba Californiją išdui kaštuoja milijonus maždaug po 800 dolerių, arba išvyka iš Chicago į Cicero — 32 dol. Arba samdomas techninis sekretorius, kuris faktiškai dirba Naujųjų redakcijoje, gaudamas iš ALTo išdoto po 60 ar 70 dol. savaitei.

Vlikui kasmet duodama maždaug po 16,000 dol. Anksčiau viskas būdavo tvarkoma šeimyniškai, pakakdavo telefoninio pasikalbėjimo, ir čekis būdavo išrašomas. Dabar neva patiekiamos samatos — lietuvių radijo programų ir monitoringo išlaikymui. Būdinga, kad apyskaitose niekur neminimos išlaidos Vlikui išlaikyti.

Apie padėtį BALFe

pranešimą padarė A. Trečiokas, o paskutiniuosius įvykius, suerzinusius visuomenę, nušvietė J. Abraitis.

J. Abraičio žodžiais, valdybos reikšmė esanti ribota — ne įstatais, o praktika. Pagal įstatus pirmininkas neturįs teisės be valdybos sutikimo išleisti net 5 dolerius, bet praktiškai per pastaruosius 15 metų tiek šalpos skirstyme, tiek administracijos form a v i m a

Kai demonstrantai pro bažnyčią nuėjo Laisvės alėjos tęsiniu link Vytauto prospektu, aš perėjau kiton gatvės pusėn ir, pasiekęs saugumo rūmus, sustojau. Paleckio vedama minia jau buvo priartėjusi prie Ateitininkų rūmų ir kėlė ovacijas balkone stovėjusiems bene 25 rusų karininkams. Paleckis, rankomis mostaguodamas, kažką kalbėjo, bet aš jo žodžių dėl perdidelio atstumo negirdėjau. Prakalbos metu jis parodė į frakuotą vyrą, ir policininkai tuojau pradėjo jį stumdyti, numušė nuo galvos cilindrą, o iš minios prišokę demonstrantai paklupdė jį ant kelių. Tą patį padarė ir su greta stovėjusia moterim. Viduramžių laikų rusų papročiu, klūpančius priverstie rankomis atsiremti į žemę ir lenktis, kol kaktomis pasiekė grindinį. Tai kartoti vertė daugelį kartų, o balkone stovintys rusų karininkai plojo ir garsiai kvatojo.

Man ten bestovint, nuo minios atsiskyrė du vyrai ir pradėjo artėti prie manęs. Nieko nelaukdamas, sprukau ir demonstracijos galo nemačiau, bet kas vyko toliau, nesunku atspėti. Už dviejų šimtų metrų nuo Ateitininkų rūmų buvo rusų atstovybės būstinė, kur, reikia manyti, jų laukė rusų civilinės valdžios atstovai — Dekanazovas ir Pozniakovas, kurių akivaizdoje pakartota prie Ateitininkų rūmų matyta scena.

Sekant demonstraciją, buvo aišku, kad frakuotas vyras vaizdavo nepriklausomos Lietuvos prezidentą, o moteris tautiniuose rūbuose buvo lietuvių tautos simbolis. Tos demonstracijos tikslas buvo pasitęti iš valstybės prezidento ir lietuvių tautos.

tvarkė vienas pirmininkas. Ir dėlto susilaukta didelių priekaištų iš visuomenės.

Paskutiniame suvažiavime revizijos komisija konstatavo, kad per 3 metus neatsiskaityta iš vienos gauda didelės pinigų sumos. Naujoji valdyba šį revizijos komisijos protokolą paskaitė mandatu, ir apyskaita pagalima per pusę metų buvo sudaryta. Galutinis žodis dėl jos priklauso revizijos komisijai.

Antras klausimas — taip vadinamos episkopato sumos. Ligšiol net nebuvo aiškus jų dydis ir kam jos sunaudotos. Valdybos nariai J. Abraitis ir V. Alksninis šį klausimą pradėjo kelti posėdyuose. Reikalas pradėjo komplikotis, reikalų vedėjas kun. L. Jankus buvo atleistas iš pareigų. Tada klausimas iškeltas visu griežtumu. Visuomenei jau triai reagavus (buvo gauta apie 100 skundų), pirmininkas sutiko šaukti specialų posėdį, kuris buvo triukšmingas, bet pasėkoje padėti atstatyta ir su kun. L. Jankum sudaryta nauja sutartis. Galima tikėtis, kad veikla įeis į normalias vėžes.

Sąjungos ateities veiklos metmenis išdėstė Dr. J. Paplėnas. Jo pranešimas bus spausdinamas atskiru straipsniu.

Išrinkus sąjungos centrinį organus (sąstatą žiūr. Dirvos 43 Nr.), priešpėtinis antrosios seimo dienos posėdis buvo baigtas.

Siekiant prieš žvalgybą apgauti, Kento grafystėje buvo statomos "vaiduoklių" stovyklos, o tikrieji invazijos reikmenys buvo slepiami po pakelių medžiais...

Valandos, kurios nulėmė II Pasaulinį karą 2

VĖJAS IŠDRAIKĖ SLAPTUS PLANUS, BET PASLAPTYS NEIŠKILO AIKŠTĖN

Invazijos data buvo išskaičiuota pagal potvynių ir atoslūgių sąlygas, puolimo būdas — pagal vokiečių gynybos priemones.

Oro žvalgybos nuotraukos rodė, kad vokiečiai, darban įkinkę civilius prancūzus, nuo pat ankstyvo pavasario paskubomis statė naują artilerijos lizdų ir įvairių rūšių pakrantės užtvartų sistemą. Vokiečių skaičiavimais, tos kliūtys turėjo būti veiksmingos bet kuriuo metu. Jei invazija bus vykdoma potvynio metu, kada kliūtys užlietos vandeniu — didelę plokščiadugnių laivų dalį reikės prarasti, prasi-dėjus atoslūgiui. Jei bus keliamasi atoslūgio metu — invazijos daliniais reikės pulti per atvirą brastą, į kurią bus nukreipta vokiečių ginklų ugnis. Kai kuriose Normandijos vietose tai reiškė perbėgti 300-400 metrų atvirą plotą, veikiant sutelktinei prieš ginklų ugniai.

Vienintelis rytas, bet ne tas

Eisenhoweris ir Montgomery iš abiejų blygių pasirinko antrąją, tikėdamiesi ją sumažinti pirm pėstininkų iškeltais tankais ir sunkia paruošiamąją artilerijos bei bombų krusa. Jie nusprendė išsilaipinimą į krantą pradėti tuoj po atoslūgio. Sutiktos kliūtys turėjo būti tuoj pat naikinamos, kad nesusitrukdytų sekančių dalinių išlaipinimas, kai vanduo pradės kilti.

Kiekviena ginklų rūšis reikalavo skirtingų veikimo sąlygų. Laivynas prie krantų norėjo priartėti nakties priedangoje. Kad aviacija galėtų atlikti paruošiamąjį bombardavimą, reikėjo bent valandos dienos šviesos. Parašutinininkų daliniams ir ginklams nuleisti patogiausia buvo mėnesiena.

Atsižvelgiant į visus tuos reikalavimus, buvo išskaičiuota, kad tinkamiausias ir vienintelis invazijai laikas buvo birželio 5 d. rytas. Tačiau faktiškai "D-Day" prasi-dėjo ne penktosios, o šeštosios rytą. Ir tai atsitiko štai kaip:

Visa jau buvo paruošta iki smulkmenų. Invazijos daliniai buvo praėję sunkių specialių apmokymų. Pėstininkai buvo puolę tikrais kovos šoviniais ginamas britų įlankas, kuriose iki smulkmenų buvo nukopijuotos tikrosios atitinkamo ruožo vokiečių pozicijos. Gegužės pabaigoje visi kareiviai ir karininkai buvo aklinau uždaryti į specialias stovyklas, kur buvo jiems parodytos būsimųjų puolimo ruožų nuotraukos ir modeliai

(nuotraukos buvo tokios tikslios, kad kai kuriose jų buvo net matomos vokiečių įgulos ir atskiri kareiviai). Kiekvienas jas galėjo studijuoti, kiek jam patiko, ir, nors vietovių vardams dar tebebuvo naudojami išgalvoti vardai (tikrieji tebuvo paskelbti, jau laiyams pajudėjus link Normandijos), kiekvienas, bent kiek susipažinęs su geografija, galėjo tuoj pat pasakyti, kad pvz. "Sword Beach" vaizdavo Ouistreham įlanką, arba "Lenkija" — Caen miestą.

Paslapčiai išsaugoti

Invazijos dalinių apmokymui pasiekus šią fazę, jau nieko pakeisti nebuvo galima: invazija turėjo būti vykdoma arba atšaukiama, nes jos pasisekimas priklausė nuo netikėtumo momento. Todėl dienos šūkis buvo griežčiausias paslapties išlaikymas. Visa Anglija buvo apsupta įvairiausių saugumo priemonių tinklu. Jei kas pakliuvo į stovyklą — iš jos tegalėjo išvykti tik invazijai skirtomis priemonėmis: laivais arba lėktuvais į Prancūziją. Tačiau vis dėlto buvo akimirkų, kada viskas pakib-davo ant plauko. Vieną gražų gegužės rytą pro atvirą karo ministerijos langą vėjas išnešė 12 slapto įsakymo kopijų, kurios galėjo išduoti visą planą. Štabo karininkai galvotrukščiais išbėgo laukan, ir jiems pasisekė gana judrioje gatvėje surankioti 11 to įsakymo kopijų. Dvyliktosios jie nerado — ji grįžo per kažkurį sargybos postą, nes praeivis, ją pakėlęs nuo žemės ir suvokęs jos karinį turinį, atidavė pakeliui sutiktam sargybiniui.

Dar didesnį susijaudinimą sukėlė po kelių dienų "Daily Telegraph" skiltyse pasirodęs kryžiažodis, kurio sprendiman buvo pakliuvę 2 reikšmingi žodžiai: "Omaha" ir "dives". Mat, pirmasis maskavo įlanką, kurioje turėjo išsilaipinti amerikiečiai, o antrasis galėjo reikšti ir upę Dives, į kurią turėjo atsiremti kairysis invazijos armijų sparnas.

Tik vienas iš 250 šnipų pranešė teisingai

Tačiau visi tie sutapimai laimingai baigėsi. Vokiečiai, kurie žinojo, kad invazijos diena artėja (prieš pat Montgomery paskyrimą invazijos pajėgų viršininku marš. Rommelui buvo pavesta "Atlanto pylimo" gynyba), negalėjo atspėti, kur bus vykdomas išsikėlimas: Calais ar Normandijoje. Rommelis ir, kaip sakoma, pats Hitleris jos tikėjosi

Normandijoje; vakarų fronto vadas marš. von Rundstedt ir vyriausias armijos štabas buvo įsitikinę, kad bus puolamas Calais. Rundstedtas, net praėjus keletai savačių nuo invazijos pradžios, rezervus tebelaikė Calais srityje tikėdamas, kad išsikėlimu Normandijoje sąjungininkai tik mėtą pėdas.

Šia nuomonių maišatimi, be abejo, pasirūpino britų slaptoji tarnyba. Visa vaiduoklių armija su kartoniniais barakais ir laivais, tariamai vadovaujama vokiečių generolo Pattono, buvo triukšmingai permes-ta iš Viduržemio jūros į Angliją ir įkurdinta Kento grafystėje. Daugiau žvalgybinių ir bombonešių lėktuvų pasirodydavo virš Calais,

Medicina ir atominis karas 2

Atomo gadynės pradžia

J. RAMUNIS, M. D.

Sprogstamųjų ginklų sukelti antriniai sužeidimai yra labai reikšmingi; jie sukelia daugiau pusės visų mirtinų sužalojimų ir beveik visus nemirtinus sužeidimus. Didžiausią vaidmenį čia vaidina bombų skeveldros, sprogimų sukelti gaisrai, sugriauti namai bei kiti tokie pastatai. Šie antriniai padariniai yra dar svarbesni, naudojant atominius ginklus.

Nagrinėjant dabar jau "pasenusius sprogstamuosius ginklus", verta išsami-ninti, jog jų veikimo efektas, nuotoliui nuo sprogimo centro didėjant, krenta trečiuoju laipsniu (kūbu). Tai yra, kad bomba sukeltų tokią pat sugriovimą dvigubai didesniame atstume, ta bomba privalo būti net 8 kartus stipresnė. Tat norint pasiekti didesnio sugriovimo, greitai pasieksime praktiškumo ribą, už kurios bus daug naudingiau naudoti dvi per pusę lengvesnes

negu virš Normandijos. Šiai apgalei padidinti, paskutinėmis dienomis "vaiduokliniai" lėktuvai ir laivai buvo aprūpinti prietaisais, kurie prieš radaro ekranuose kėlė įspūdį, jog jie esą didesni, negu iš tikrųjų; tos eskadros judėjo link Calais.

Iš 250 po karo rastų vokiečių agentų pranešimų tik vienas buvo tikras — visuose kituose buvo nurodytos klaidingos vietos arba laikas — britų žvalgybos falsifikuoti duomenys. Tikruoju pranešimu, kaip atrodo, Berlyne niekas nepatikėjo.

(Kitame numery: Gražinti išplaukusius laivus, kad nepradėtų invazijos!)

bombas, negu vieną dvigubai sunkesnę. Kadangi naujų, praktiškai vertingų sprogstamųjų medžiagų at-rasti nepasisekė, tai ir bombų dydis greit apsisistojė. Vietoj naudojant vis sunkesnes bombas, imta naudoti vis didesnį jų kiekį. Taip gimė karo metu pagarsėję "bombų kilimai". Ta sprogstamoji medžiaga, žinoma prieš Antrąjį pasaulinį karą, buvo TNT.

Tarp Pirmojo ir Antrojo pasaulinių karų labai plačiai buvo kalbama apie nuodingąsias dujas, bet jos labai mažai tebuvo Antrajam pasauliniame kare naudotos. Priežastis čia buvo toli gražu ne humanistinė, kaip kad daugeliui atrodė, bet daug praktiškesnė, medžiaginė. Pirmiausia, visos nuodingosios dujos netiko panaudoti tolimame prieš už-nugaryje, kur jos būtų buvusios efektingiausios. Kad tai praktiškai atlikus, buvo reikalinga tokia triuškinanti aviacijos persvara, kokią tik pačioje karo pabaigoje sąjunga gininkai išsikovojo. Bet tada jiems ir dujų ne-reikėjo laimėjimui užtikrinti!

Fronte dujos mažiau betiko, nes patsai karas buvo judrus, daug judresnis, negu Pirmasis pasaulinis karas, kuriame dujos buvo plačiai panaudotos.

Visų priežasčių išnagrinėjimui reikėtų pašvęsti ilgą straipsnį, o tai nėra šio mano straipsnio tikslas. Tenka tačiau pripažinti, kad, bent iš dalies, nuodingosios dujos buvo nenaudotos bijant, kad ir priešas tuo pačiu neatsimokėtų. Šiuo atveju nė viena pusė nebuvo

visai tikra, kuriai iš jų nuodingųjų dujų karas būtų buvęs pavojingesnis.

Nors Antrojo pasaulinio karo metu buvo padaryta labai didelė techninė, ypa-tingai aviacijos pažanga, nors buvo padaryta tiesiog perversminių pakeitimų pa-čiame karo vedimo mene, (tiek taktikoje, tiek ir stra-tegijoje), tačiau tik pačiomis paskutinėmis karo die-nomis, ir tai jau Vokietijai kapitulijavus, tebuvo panaudota visai nauja ginklų rūšis — atominė bomba. Čia pirmą kartą žmonijos istorijoje ginklavimuisi buvo panaudota reakcija pačiame atome. Jau ne cheminė re-akcija tarp atskirų molekulių, kaip kad anksčiau buvo.

Būdami šios naujos gady-nės prieganyje ir žvelgdami atgal, mes galime visą žmo-gaus ginklavimosi istoriją padalinti į tris skirtingus laikotarpius:

I. Mechaninį, — nuo žmo-nijos pradžios iki parako at-radimo. Jo amžius — daug tūkstančių metų.

II. Cheminį, — nuo para-ko atradimo iki 1945 metų. Jo amžius — keletas šimt-mečių.

III. Branduolinį ar atomi-nį, — nuo 1945 metų. Jo am-žius — dar tik 14 metų!

Kiek šiandieną įmanoma pasakyti, remiantis pačiais naujausiais mokslo davi-niais, mes jau esame įžengę į patį paskutinįjį ginklavi-mosi pažangos laipsnį. Jau panaudojus pačią pirmąją atominę bombą, mes dalį masės pavertėme grynąja energija, o mokslui nėra ži-noma, kad būtų įmanoma eiti dar toliau ir už šitą laipsnį. Tiesa, žmogus vos tik dar tepradėjo panaudoti savo tikslams pačią atominę energiją, o praktiškame šios rūšies ginklų panaudojime kasdien daroma didelė pa-žanga.

Su atominiais ginklais žmogus pirmą kartą savo istorijoje pasiekė tokį laipsnį, kad jis, bent teoretiniai, gali sunaikinti visą šios žemės gyvybę.

Idomu pastebėti, kad pra-eityje daugelis filosofų gal-vojo, jog jei žmogus kada nors galės sunaikinti visą gyvybę ar net mūsų plane-tą, — tai jis niekaip nesu-silaikys, anksčiau ar vėliau to nepadaręs. Atrodo, kad mūsų kartos gyvenamas lai-kotarpis gali duoti atsaky-mą ir į šią filosofinę mįslę...

Pagrindiniai atominės fizikos dėsniai

Geriau suprantant ir iš-aiškinant atominius gink-lus, tenka bent trumpai pri-siminti tuos pagrindinius fi-zikos dėsnius bei pagrindi-nes medžiagų fizines savy-bes, kuriomis jie remiasi.

Kadaise atomas buvo lai-komas pagrindiniu, nebeda-lomu masės vienetu. Buvo manoma, jog atomai, tar-tum plytos, sudarė bet ko-kią medžiagą, bet kokius kū-nus. Ši pažiūra nukalė ir "atomo" vardą.

Graikų kalboje tai reiškia "nedalomas", t. y. — jau pati smulkiausia medžiagos dalelė. Nors atomo vardas dar ir pasiliko, bet jis jau senai nebėra nei "nedalo-mas", nei "mažiausia me-džiagos dalelė". Tačiau ato-mas fizikoje užima išskirti-nę vietą, — jis yra tartum jungtis tarp masės, t. y. medžiagos ir grynos ener-gijos.

Atomas yra sudarytas iš branduolio ir įvairiame at-stume apie branduolį besi-sukančių elektronų. Bran-duolio pagrindą sudaro įvai-rūs skaičius taip vadinamų

Nukelta į 7 psl.

EFFECTIVE JULY 1, 1959

new, higher rate

3% ON YOUR SAVINGS

Deposits made on or before Monday, July 14, 1959, will earn interest from July 1st

IT ALWAYS PAYS TO SAVE AT Cleveland Trust

PLUS OUR COMPLETE BANKING SERVICES AT ALL OUR 69 CONVENIENT BANKS

The Cleveland Trust Company

FOUNDED 1894

69 CONVENIENT BANKS EVERY BANKING SERVICE

THE BANK FOR ALL THE PEOPLE

REG. U. S. PAT. OFF.

Capital Funds over \$110,000,000

A GREAT CITY... A GREAT BANK!

MEMBER FEDERAL DEPOSIT INSURANCE CORPORATION

SANTARIEČIŲ GYVENIME

Red. R. MIEŽELIS

DU VEIDAI

Jaunimui ypač artimi du bičiuliai buvo pagerbti Chicagoje. Abu visuomet pasiryžę jaunimui talkininkauti, nesigailėdami nei pastangų nei laiko. O abu ir svarbūs jaunimui – nes tiek daug jie sugeba ir turi ko duoti. Tie du jaunimui mieli veidai: Marius Katiliškis, rašytojas, Lietuvių Enciklopedijos literatūrinės premijos laureatas, Santaros Garbės Filisteris ir Karolis Drunga, po grindžio kovotojas ir po grindžio spaudos leidėjas, politikas, Santaros Garbės Narys.

Abu jie patraukia jaunimą savo kūrybingumu, darbštumu, pasiryžimu, gyvu lietuviškimu. Pavyzdžiai, kuriais seka jaunimas ir kurių taip reikėtų daugiau...

GARBES NARIO SUTIKTUVES

Gausus būrys Chicagos Santariečių kartu su šviesiečiais gegužės 22 d. susirinko į B. Pakšto svetainę pagerbti neseniai iš Vokietijos į Chicago atvykusį Studentų Santaros garbės narį Karolį Drungą su poniu.

Patį pobūvį atidarė ir svečią pristatė šviesiečiai V. Kochanaukas. Santaros vardu garbės narį sveikino V. Adamkavičius, iškeldamas jo darbų įnašą santariečiams, šviesiečiams ir visam bendram darbui dėl Lietuvos.

Svečias Karolis Drunga davė susirinkusiems platesnį pranešimą apie lietuvių gyvenimą Vokietijoje. Prelegentas priminė, kad apie 1000 lietuvių, kaip likusios tremties meto aukos, dar gyvena Vokietijoje, kuriuos apjungia Vokietijos Lietuvių Bendruomenė. Lietuvių išlaikymas jaunųjų tarpe Vokietijoje yra ta pati problema, kaip JAV ar kur kitur. Jis pabrėžė labai didelį reikalą remti Vasario 16 gimnaziją, kuri ten yra tvirčiausias lietuvių buostas – švityrus tautine, kultūrine ir politine prasme. Lietuvos reikalas yra puikiai žinomas vokiečių valdžios įstaigose, tačiau visi lietuviai turi rūpintis, kad Europos bendruomenės tu reikalių neužmirštų. Šiuo metu Vokietijoje tarpe geriausi Lietuvos ambasadoriai yra lietuvių literatūros, muzikos leidiniai, meno kūriniai, bet ne politiniai memorandumai.

Kadangi K. Drunga tik susitiktai ir kalbėti su iš Lietuvos dabar atvykusiais, buvo iškeltas klausimas, kaip sutinkami koegzistencijos ir kultūrinio bendradarbiavimo sutėvyne pasifilymai. Atvykstančių iš Lietuvos nuomonėmis, laisvųjų lietuvių kultūrinis bendradarbiavimas yra neįmanomas, nes tam nėra bazės ir jokių teigiamų galimybių.

Svečiui atsakius iškelto klausimus, pagerbimo dalyviai vaišinosi, dainavo ir šoko iki vėlumos. B.J.

KŪRĖJO PAGERBTUVĖS

Marius Katiliškis yra vienas iš nedaugelio rašytojų taip pat ir rai suaugęs su jaunimu. Savo kūrybą skaityti jis neatsisako nei viename jaunimo susibūrimo. Jį matome kiekvienais metais Santariečių suvažiavimų literatūros vakaruose, šiemet Marius Katiliškis jau spėjo dalyvauti Studentų Sąjungos studijų dienosse Chicagoje, Detroito ir Chicagos studentų susirinkimuose, Santaros studijų dienosse Clevelande ir jelti į Akademinių Skautų Sąjungos literatūros premijos juri komisiją.

Ypač reikia pabrėžti Mariaus Katiliškio sugebėjimą sutapti su jaunimu taip, kad jie jautia, jog jis yra vienas jų. Tarp jo ir jaunimo niekad nėra dirbtinos sienos.

Vertindamas Mariaus Katiliškio kūrybą, ryškiai išsiskiriančią mūsų literatūroje, ir jo nuoširdžią bendradarbiavimo nuotaiką, jaunimo organizacijos, Studentų Santara, Sambūris šviesa, Jūrų skautijos Korporacija Gintaras, Studentai Varpininkai ir dr. Vydyto literatūros fondas Montrealyje bei literatūros bičiuliai S. Daunys, J. Vaičiūnas, Z. Umbražiūnas – įteikė Mariui Katiliškiui 350 dolerių vertės jaunimo premiją.

Premija buvo įteikta gegužės 28 dieną specialioje Chicagos jaunimo organizacijų susirinkime. Susirinkimą atidarė Valdas Adamkavičius iškeldamas savo žodyje kūrėjo uždavinius ir atsakomybę. "Kūrėjas – rašytojas pasaulyje yra išskirtinoje padėtyje. Jo nevaržo laiko ribos, nes jis pajėgia sugrįžti tikstančius metų atgal, jis gali milžiniškus

suoliu pralenkti mus ir atskleisti ateitį prieš mūsų akis. Kūrėjo nevaržo nei pasaulio apstatymas natūraliomis ar nenatūraliomis sienomis. Jis keliauja per jas neklausdamas leidimo, kad jį mums atskleistų pilnoje tikrovėje..."

Paskaitą "Mintys apie rašytoją Marių Katiliškį – žmogų ir kūrėją" skaitė Algirdas T. Antanaitis. Nuoširdžiai ir sentimentaliai paruoštos plačios paskaitos protarpiais buvo skaitomos ištraukos iš Mariaus Katiliškio kūrybos.

Prelegentas išsamiai peržvelgė ne vien tik Mariaus Katiliškio literatūrinius darbus bet ir jo pačio gyvenimą.

Ištrauką iš novelės "Senis ir auksas", išspausdintos "Naujojoje Romuvoje" 1934 metais, gyvai perdavė aktorius Juozas Raudonis.

Ši novelė turėjo būti išspausdinta knygoje "Seniojo kareivio grįžimas", kuri, deja, niekada nebuvo išleista. Mariaus Katiliškio – Albino Vaitkaus pirmieji rašiniai jau buvo stipriai kūrini. Prelegento žodžiais, "Marius Katiliškis į lietuvių literatūrą neatėjo, kaip ne vienas jo amžiaus rašytojas ar poetas, per vaikų laikraštėlius, žvaigždutę ar šaltinėli, per moksleiviškuosius Ateities spindulius ar Mokslo dienas su kukliais, dažniausiai nuo vyresniųjų nuagrįjais eilėraščiais. Dar dvidešimties nesulaukusį jaunuoju jam matorre Naujojoje Romuvoje, gal būt pačiame rimčiausiame literatūros ir kultūros žurnale, ypač pasižymėjusiame nesustingimu vietoje, naujų kūrybos žiedų iškojime ir

jų puoselėjime. Marius Katiliškis atėjo drąsiai žingsniu, žinodamas, kad turi ką pasakyti ir iš karto bandydamas ryžtingai susidaryti savitą veidą. Jo pirmieji žodžiai jau buvo kietė ir svarūs; valdžiai tapomi plačiais ir ryškiais impresionistiškais brūkšniais, juos rišančias detales paliekant susikurti skaitytojo vaizduotė."

Europa į Lietuvą sukrėtė įvykiai įsmeta ir Marių Katiliškį Vokietijon. Ten 1948 metais išleina jo pirmoji knyga "Prasilenkimo valanda".

Ištraukas iš titulinės novelės "Prasilenkimo valanda" susirinkusiems gražiai skaitė Kęstutis Burkus. Knyga susilaukė plataus dėmesio ir buvo atžymėta Skaitytojų literatūros premija. Tačiau prelegento A. Antanaičio žodžiais, Prasilenkimo Valandoje" Marius Katiliškis darėsi daug santūresnis ir nuosalkesnis. Valdžiai daugiau apsiūti, apdailinti, su didele lyrymo doze, o vietomis su nuovargio žymėmis. Gimtosios žemės po savo kojomis praradimo žaidžia buvo per daug dar šviežia, skausmas perastus ir slopinantis.

"Anų dienų saulė tebežerimano akyse, ir kai užsimerkiu ir praveręs akis iškau atramos kažkur prieš save..."

Sakytum, ta saulė buvo dar per daug akinanti prarastojo rojus vaizdais kad pajėgtum susidaryti tinkamą balansą, tarp praeties ir dabarties.

...Kiekvienas žmogus privalo turėti kaimelį, kuriame jis jausitų savas. "Prasilenkimo valandos" veikėjai blaškosi tarp praradimo ir nesuradimo. Blaškosi ir jų autorius ieškodamas taško, atramos. "Prasilenkimo valandos" rinkiniu šio autorius atžymėjo savotišką kryžkelę savo kūrybiniame kelyje. Rinkinio vardas prasmingai simbolinis, kaip ir visi Katiliškio knygų vardai, drįsčiau sakyti, ne vien tik kūrybai, bet ir asmeniniam gyvenimui."

Jau Amerikon persikėlęs, Marius Katiliškis kietai kuria ir nesiduoda sunaikinamas aplinkos ir fabriko. Vienam laikui prelegentui jis rašė: "Šiuo tarpu man kniet pabrėžti vieną raštiesi privalumą, būtent jos gausumą. Ir, ta brėžiant, tuojau lenda kitas privalumas, tai vertė. Ji atsilieka, ir gėra ariama varna nuo pirmojo. Ką darysi? Čia jau lyg ir tradiciniai nusidoda. Ir aš kilnodamas saldinių dėžes susimąstau ir pajuntu pagarbą ir savo tuo pačiu laiku mažavertystę, kai suskaitau, kiek knygų rašytojai jau turi parašę. Pajuntu pagarbą jiems, tiems darbo didvyriams. Netiesybių, kad fabrikai raštininkus naikina. Nei velnio! Yra kietų krienų ir fabrikai tokiems tik nusipiauti!" Ir Marius Katiliškis sugeba išleisti tris knygas, o ir jų vertė nei kiek neatsieka, o ištiesai stiprėja.

Savo paskaitoje A. Antanaitis plačiai sustoja prie "Užuovėžės" išleistos 1952 metais. "Užuovėžės" veikėjai – Gružikių kaimo žmonės. Ta prasme gal nesuklydo recenzantai, pavadindami veikalą kaimo buities romanu ir lygindami jį su Vinco Krėvės, Vaižganto ar Žemaitės to paties žanro buitiniais kūriniams. Klaida yra tik tame, kad daugeliui taip rašiusių buities, ypač kaimo buities sąvoka yra per daug siaurai suprantama, suprantama su nusistovėjusios apyokienės rutinos užfiksavimu, tradiciniais želmyniniais konfliktais, kuriuose iškyla groteskiški štaiptai ir veik pasaksta gyvasis žmogus. Sutikdami, kad Marius Katiliškis iki smulkmenų pažįsta savo veikėjų aplinką ir kad ją skaitytoji pasigėrėtina! gyvai perteikia, turime tačiau pripažinti, kad jo veikėjai ši aplinka tėra tik fonas, padedamas jam natūraliau ir įtikinamiau išreikšti save, betgi ne kiek nesumažinas jo individualybės ir gyvastingumo. Prieš minėtą buities supratimą ir tuo supratimu bandome uždėti lyg ir savotišką štampos ju kūriniams, Katiliškis ne viena proga yra griežtai pasisakes. Ir ne be pagrindo. Visų Katiliškio veikalų centre stovi žmogus: originalus, gyvas, kenčiantis, galvojantis, laimintis ar pralaimintis, nesiduodas savęs išsprauti į kokias tradicines formules ar rėmus."

Prelegentas pabrėždamas, jog žmogus Katiliškiui yra didžiausia vertybė, sako: "Koks netobulas, menkas, silpnavaliis, savanaudis tas žmogus bebūtų, rašytojas jį pristato su meile, nesirūždamas nei jos smerkti, nei teisinti, palikdamas tai pačiam skaitytoji. Gi tą savo žmogų Katiliškis pilnai ir giliai pažįsta. Jis moka įeiti į kiekvieno savo veikėjo vidų, nusileisti į jo sielos gelmes, mastyti jo mintimis, kalbėti jo žodžiais, gyventi jo gyvenimu. Todėl romane "Miškas ateina ruduo" nėra juodų ir baltų teigiamų ir neigiamų, pateptųjų ar pasmerktųjų charakterių. Yra gyvi žmonės su visomis gerosiomis ir blogosiomis pusėmis, visapusiškai ir sąžiningai autorius pristatyti skaitytoji..."

...Agnė... Už upės dainavo mergaitė, kaip žolė gležna lengvai numinama koja, bet lygiai lengvai ir pakylanti sudrėkinus lietuvių ir saulei iš po nakties išspindus... Ji tikėjo gyvenimu. Ji tikėjo meile. Ji pati mylėjo. Kas

Bostono lituanistinės mokyklos mokytojo p. Giedraičio rūpesčiu suorganizuotas kanklininkų būrelis. Jie kankliuoja Pijaus Vaičaičio dirbtomis kanklėmis. Iš kairės sėdi: H. Grėverytė, R. Šimėnaitė, N. Vaičaitytė, M. Kapčionytė, R. Dačinskaitė, M. Kavaliauskaitė ir D. Mučinskaitė. Stovi iš kairės: G. Vaičaitis, mokytojas Giedraitis ir S. Vaičaitis.

DETROITO LIETUVIŲ ŽINIOS

PAREMKIME SPORTININKŲ ŽYGI

Šiaurės Amerikos lietuvių vyrų krepšinio rinktinė liepos mėn. 9 d. išvyksta į Pietų Ameriką ir aplankys Argentina, Braziliją, Kolumbiją, Urugvajų ir Venesuelą. Šiuo savo žygiu mūsų jaunimas ne tik užmegs glaudų ryšį su tenyškiais lietuvišiais, bet taip pat garsins lietuvių ir Lietuvos vardą svetimųjų tarpe. Mes visi lietuvių turime džiaugtis jų pastangomis ir paremti juos ne tik moraliai, bet ir pinigini, nes išlaidų susidarys nemaža, kadangi reikės padengti 11-12 asmenų kelionės ir 5-6 savaitių pragyvenimo išlaidas. Be to sportininkai žada išleisti specialią propagandinį leidinį ispanų ir portugalų kalbomis.

Šiam reikalui Detroito yra sudarytas "Krepšinininkų Išvykos į Pietų Ameriką Rėmimo Komitetas", į kurį įeina pirm. A. Paškus – JAV LB Detroito apylinkės valdybos narys, vicepirm. Pr. Misiūnas – sporto klubo "Kovas" pirm. ir dar 12 Detroito organizacijų atstovai.

JAV LB Detroito apylinkės valdyba ragina visus Detroito lietuvius prie šio žygio prisidėti nors ir mažą auką, ją įteikiant minėtam komitetui arba tiesioginiai siunčiant šio adresu: Lithuanian Basketball Fund, Account No. 21921, Chicago Savings and Loan Association, 6245 South Western Ave., Chicago 36, Illinois. Krepšinio komandoje žais ir keletas detroitiečių.

Mielas detroitiet, jei kuris nors iš komiteto narių ar aukų rinkėjų pasitiktų Tamsta su aukų lapu šiam gražiam tikslui, neatstumk jo, tai mūsų gilus prašymas.

JAV Lietuvių Bendruomenės Detroito Apylinkės Valdyba

IŠ LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS VEIKLOS

1. L. B. Detroito Apylinkės valdyba birželio 7 d. posėdyje svarstė visą eilę klausimų, susijusių su lietuvių plėtimo ir palaikymo priemonėmis. Vienbalsiai v-bos nariai užgyrė ALB centro valdybos nutarimą šaukti visuotinį suvažiavimą. Tai bus vienas svarbiausių įvykių šių metų lietuviškame gyvenime. Bet koks susitikimas, pasikalbėjimas, pasidalinimas vartojamomis priemonėmis lietuvių tautos gyvybiniais klausimais yra nepaprastos reikšmės. Spaudoje tos pačios mintys nebūna taip įvertinamos, kaip jos perduodamos gyvu žodžiu, perleidžiant per diskusijų sieta. Todėl centro v-bos šaukiamas visuotinis atstovų suvažiavimas yra sveikintinas ir reikšmingas visų lietuvių bei lietuviškų organizacijų, teikiant moralinę ir svarbiausią, materialinę paramą. C.

v-bos numatyti darbai yra svarbūs ir reikalauja visų lietuvių stiprios paramos.

2. ALB Detroito apylinkės v-ba organizuoja rugpjūčio 23 d. gegužinę-pikniką-lietuvių dieną, kuri sutraukia Detroito ir Windsorio lietuvius kartu pabendrauti ir pasilinksinti. Gegužinės metu bus gausi loterija. Čia galės kiekvienas tuojau išbandyti savo laimę. Loterijai daiktai bus renkami iš prekybinių ir pavienių asmenų. Kada bus kreipiamasi į jus, mieli lietuviai, neatsakykit, nes lietuviškiems reikalams reikalinga visų talka.

3. Grandiozinis parengimas – Dainavos ansamblio "Vestuvės" įvykis 1960 m. sausio 30 d. pačioje moderniausiajioje Detroito salėje – Ford auditorijoje. Be spalvingo pasirodymo, bus ir šokiai visuomenei. Valdyba prašo visų organizacijų nedaryti jokių parengimų tą dieną.

4. Laisvės Festivalis – šventė, kurią organizuoja miesto valdžia, prasidės birželio 28 d. Lietuviai pasirodys su tautodaila, tautiniais šokiais ir eiseną. Dalyvauskime visi.

ALB Detroito Apylinkės Valdyba

MALDOS IR AUKOS DIENA

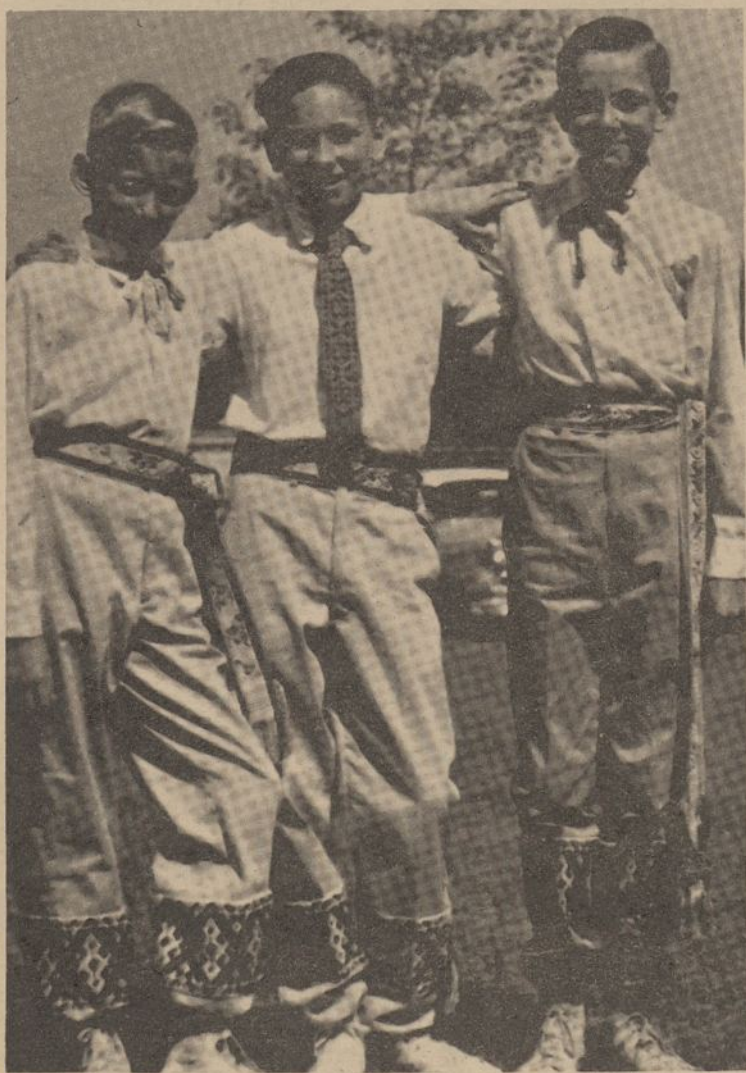
Balfo 76 sk. valdyba birželio 14 d. buvo paskelbusi maldos ir aukos diena. Visose trijose lietuviškųjų parapijų bažnyčiose buvo laikomos pamaldos už Sibire ir Lietuvoje komunistų nukankintuosius lietuvius ir renkamus aukas gyviesiems kankiniams sušelpiti.

Negalėjusieji tą dieną dalyvauti pamaldose ir atiduoti savo aukos prie bažnyčios, maloniai prašomi aukas siųsti: E. Paurazas, 17403 Quincy, Detroit 21, Mich.

K. J.

NAUJAS TECHNIKOS ŽODŽIO NUMERIS

Naujai pasirodęs Technikos Žodžio Nr. 2, arch. V. Adamavičiaus redaguotas, yra turiningas ir puošnus, malonus pažiūrėti. Jame yra šie straipsniai: Gal svarstytina - I. K., apie Lietuvos naudingą smulkia gamybą. Niagaros Jėgainė - R. Budreika, apie šios, antros didumo elektros jėgainės statybą. Betonų jūros vandenys - V. Izickas, naudingos žinios apie betono panaudojimą jūroje. Lietuviai inžinieriai šio amžiaus pradžioje - V. Sirutavičius, labai įdomios, dar niekur neskelbtos žinios apie liet. inž. veiklą caro rusų okupacijoje, šio mūsų technikos darbuotojų veteranų ir žinomo Lietuvos pramoninko parašytos. Laiškas iš Kaučo - A.L. - įdomus žinomo Kaučo architekto rašytas laiškas apie dabartinę šio miesto statybą, ilustruotas naujų pastatų nuotraukomis. Toliau duodamos ištraukos iš "Tiesos" ir "Mokslo ir Gyvenimo" apie architektų paruošimą okup. Lietuvoje ir apie planus liečiančius Kauną. Dar yra aktualių technikos įvairenybių, K. Nenorto paruoštų ir Chicagos bei Bostono inž. veiklos kronikos. Taip pat įdėtos ir Lietuvos Pasitintinys Brazilijoje rūmų konkurso sąlygos bei informacijos.

R. Mačiulis, L. Milovickas ir Jonas Miliauskas Chicagos lietuvių Tautinio ansamblio dalyviai, žada treptelėti oželi, stipriai, kad grindys bildėtų. Atžalynas eina teisingu keliu. B. Beržinio nuotrauka.

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE

• Radijo klubo vasaros vakaras įvyksta šeštadienį, liepos 4 d., Lake Shore Country Club. Vakaras rengiamas drauge su Š. Amerikos lietuvių 9-ųjų sportinių žaidynių komitetu, nes tą patį savaitgalį Clevelande įvyks sportinės varžybos ir apie 250 sportininkų iš įvairių Amerikos miestų taip pat dalyvaus Radijo klubo vakare.

Baigę gimnazijas

Catedra Latin gimnazija baigė šie jaunuoliai: Vitalis

Medicina ir...

Atkelta iš 5 psl.

protonų — teigiamai elektra apkrautų vienetų. Toli nuo branduolio apie jį sukasi mažieji, neigiamai elektra apkrauti vienetai, vadinami elektronais.

Kiek tik yra branduolyje protonų, tiek pat yra ir apie branduolį besisukančių elektronų. Taigi "normalus", natūraliai žemėje sutinkamas atomas yra elektriniškai neapkrautas (protonų teigiamas apkrovimas išlyginamas elektronų neigiamu apkrovimu), elektriniai neutralūs. Mažiausias atomas vandenilis turi tik vieną protoną ir vieną elektroną. Didžiausias natūralus žemėje sutinkamas atomas — uranijus turi 92 protonus ir tiek pat elektronų.

Elektronai sukasi apie branduolį koncentriniais žiedais, panašiai kaip žemė sukasi apie saulę. Pirmajame, prie branduolio artimiausiame žiede yra tik vienas elektronas (vandenilyje), ar du elektronai (visuose kituose elementuose). Antrajame koncentriname žiede yra nuo vieno iki aštuonių elektronų. Antrasis žiedas susikuria tik tada, kai pirmasis žiedas yra užpildytas — tai yra, turi 2 elektronus. Kai antrasis žiedas yra užpildytas, tada turi visus, aštuonis elektronus, — tai likęs elektronai sudaro trečią, ketvirtą ir taip toliau žiedus.

Kiekvienas naujas žiedas susidaro tik tada, kai artimiausias prie branduolio esąs žiedas turi visus aštuonis elektronus, išskyrus tik patį pirmąjį žiedą (kaip jau minėta, pirmas žiedas pilnai užpildomas jau vien tik dviem elektronais). Čia vėlta įsidėmėti, jog visose cheminėse reakcijose, nežiūrint kokios jos būtų, atomo branduolys visai nedalyvauja, nesikeičia. Visos cheminės reakcijos vyksta pačiame išoriniame elektronų žiede. Kiekviena medžiaga kaip ir stengiasi tuos žiedus "užpildyti": ar tai prisijungti keltą elektronų, kad išorinį žiedą papildytų iki aštuonių, ar tai keliais elektronais "nusikratytų" ir tuo būdu atsikratyti vienu nepilnu žiedu. Tie elementai, kurių išorinis žiedas yra "pilnas", natūraliose sąlygose nedalyvauja jokioje cheminėje reakcijoje. Juo mažiau stabilus yra tas išorinis žiedas, tuo lengviau ta medžiaga dalyvauja cheminėse reakcijose. Šių cheminių reakcijų eigoje atomai taip susigrupuoja, kad visa jų grupė kartu naudojasi vienu ar keliais bendrais elektronais, — sudaro vieną molekulę. Tų molekulių yra kelių šimtų ar net kelių milijonų atomų. Milžiniško dydžio molekulėse, kaip pav., baltymuose, pavieniai atomai, grupuojasi į tam tikras grupes. Jos vėl į didesnes grupes, ir taip toliau. Tokiai milžiniškai molekulei skylančią, ji pradžioje skyla į kelias dideles molekules, tos vėl toliau ir toliau skyla.

(Bus daugiau)

Beno kraitis, Benediktas Butkus, Valdemaras Butrimas, Edmundas Brazauskas, Viktoras Ilenda, Remigijus Iiogys, Gintautas Sniečkus, Adolfas Švarcas ir Vytautas Venclauskas.

St. Joseph gimnazija — Arūnas Gasparaitis ir Česlovas Nainys.

East High gimnazija — Gintautas Neimanas.

Shod gimnazija — Rimas Dumbrys.

• Česlovas Melsbakas birželio 8 d. baigė John Carroll Universitetą Clevelande bakalauru laipsniu literatūroje ir filosofijoje. Kartu studijavo ir ekonomiją.

Č. Melsbakas nuo isikūrimo Clevelande priklausė skautams,ėjo skiltininko ir viet. adjutanto pareigas. Išikūrus jūrų skautams — buvo jų nariu. Studijuodamas priklausė studentų Santaros skyriui ir aktyviai dalyvavo skyriaus veikloje. Paskutiniu metu buvo Studentų Sąjungos Clevelando skyr. pirmininku.

Č. Melsbakas numato gimininti studijas ir įsigyti magistro laipsnį.

• Cleveland Trust bankas praneša, kad už sutaupus, laikomas tame banke, nuo liepos 1 d. bus mokama 3%. Kaip žinia, Cleveland Trust yra didžiausias Ohio bankas. Jo skyriai yra visose gerai pasiekiamose vietose. Tokių skyrių yra 60. Banko prezidentas Gund priminė, kad indėliai, įdėti iki liepos 14 d., procentą gaus nuo liepos 1 d.

• Imtynės Cleveland Arenoj įvyks šį ketvirtadienį — liepos 18 d. Pagrindiniai imtininkai bus Lisowski, Mike ir Doc Gallagher ir kt. Bilietai parduodami Arenoj (3700 Euclid Ave.) ir Richman's (736 Euclid Ave.). Skelb.

REIKALINGA VALYTOJA vieną dieną per savaitę. Prie Greyhound autobusų linijos. Atlyginimas: 10 dol. plus kelionės išlaidos. Šaukti TR 1-7464. (47)

PARENGIMŲ kalendorius

• Birželio 21 d., Lituanistinių Mokyklų šventė Neurų ūkyje.

Liepos 4 d. Radijo klubo vakaras Lake Shore Country Club salėse.

1959 m. rugsėjo mėn. 5 d. Lake Shore Country Club patalpose Amerikos Lietuvių Tautinės SANDAROS 16 (Clevelando) kuopos banketas. Pradžią 8 val. vakaro.

Dviejų šeimų

namas, 5-5 k. Gerame stovyje. E. 125 St. į šiaurę nuo St. Clair. Tel. LI 1-5557. (46)

Vienos šeimos namas

Modernus, 6 kamb. 12616 Arlington Ave., prie Eddy Rd. Gaso šildymas. Vario vamzdžiai. Gražūs sklypas. Garažas. Šaukti rytais arba po 5 val. vakaro. Agentas — GL 1-9763. (46)

DIEVO KARALYSTES ŽINIOS

Dievo galybė pripildė visą žemę liūdėsiu. Iki šiai dienai žemėje tebegyvena milijonai žmonių, kurie liūdi ir apverčia kūrį nors iš mylimųjų, kuriuos neprietelė mirtis išplėse nuo jų. Kristus Jėzus, Jehovos Ištesintojas, sunaikins Setoną ir atidarys kapus ir paluosuos tuos, kurie guli žemės dulkėse. Milijonai žmonių išeis iš savo kapų. Seimynos, kurias mirtis buvo suardžiusi, bus vėl suvienytos ir kiekvienas turės progą susipažinti su tikrojo Dievo maloningu nu ir gerumu. Jie sužinos, kad Jehova turi maloningos dovanos visai žmonijai arba dėl visų paklusniųjų, kaip parašyta: "Dievo dovana amžinas gyvenimas, per Kristų Jėzų mūsų Viešpatį". (Romiečiams 6:23). Jie sužinos, kad po dangumi nėra kito vardo, per kurį žmogus galėtų įsigyti amžinąjį gyvenimą. — Apaštala Darbas 4:12.

O kaip gi žmonės tuomet žinos kam tikėti? Ir kodėl jie nebebus netikrų mokytojų suvedžioti? Atsakymas yra toks, kad tuomet jau nebebus netikrų mokytojų, nes Velnias ir jo agentai bus atimti iš kelio. (Aprašymas 20: 1-3). Jehova kreipsis į žmones aiškiais žodžiais arba aiškia kalba, kad visi galėtų pažinti tiesą, ir kurie šauksis į jo vardą, tie pažins tiesybės kelią ir išliks gyvi.

Skelbia: WILLIAM SHIMKUS 1077 E. Wallings Rd. Brecksville, Ohio

JUOZO MIKONIO NAMŲ PIRKIMO-PARDAVIMO ĮSTAIGA

EAST SHORE REALTY

780 East 185th Street
Telef. IV 1-6561. Namų telef. MU 1-2154

Jūsų patarnavimui atidaryta kiekvieną dieną. Mes tarpininkaujame namus įsigyti ten, kur Jūs pageidaujate.

Namus įsigysi — niekad nesigailėsi!

Mes kepame visokius pyragus, lietuvišką duoną, tortus ir kitus skanumynus. Prašant išvežiojame į namus.

ST. CLAIR BAKERY

Sav. O'Bell-Obelenis

6212 Superior Avenue Tel. EN 1-6525

Antroji mūsų krautuvė yra

1404 E. 66 Street Tel. EN 1-4551

Čia Jūs gausite įvairiausią vyną, alų ir geriausius mėsos produktus.

Kreipkitės į mus ir būsit patenkinti.

MELBOURNO LIETUVIŲ NAMAI

Melbournio lietuvių namai Australijoje.

Jūs, paskutiniojo karo tremtiniai, nuvykę į Ameriką, radote veikiančias lietuvių organizacijas, suorganizuotas parapijas, įvairius klubus, draugijas. Mes atvykę į Australiją, be silpnai veikiančios Lietuvių D-jos Sydneyje, nieko neradome, nes ir senųjų išelių vos keletas tebuvo. Taigi reikėjo patiems viską organizuoti.

Nespėję, galima sakyti, apšilti kojų, pakeisti unurinių kelnų ar kryžinių batų, jutome dar didesnę reikimą burtis krūvon. Vieni kitų ieškojome fabrikuose tarp tūkstančių nepažįstamų veidų ir bažnyčių šventoriuose tarp minios maldininkų.

Susiradome. Organizacijos kaip grybai dygo, kurių dabar turime net per daug.

Organizacijos savo veiklai, kaip susirinkimams, paskaitoms

ir tt., naudojosi prie bažnyčių esančiomis salėmis, o ir dabar dažniausia jomis tebesinaudoja. Tačiau jutome ir gyvą reikimą turėti savus lietuviškus namus. Ir tokių namų jau turime Sydneyje, Melbourn, Adelaidėje ir Gellonge. O kur jų dar nėra, tai bent svajonėse jie kuriami.

Jau 1950 m. rugsėjo 8-osios minėjimo metu, vykdant ankstesnį Australijos Lietuvių D-jos susirinkimo nutarimą aukoti 1 dienos uždarbį Lietuvių Namų fondui, buvo surinkta apie 50 svarų. Deja, nutarimas buvo entuziastingai priimtas, bet gyvenant Australijoje pirmuosius metus ir lopant kasdieninio gyvenimo reikalus, piniginės plačios neatsivėre.

Kitais keliais metais, kada bendruomenė vadovavo asmenys, kurie pritarė kun. P. Vaserio

paskelbtai "Mūsų Pastogėje" minčiai, jog Australijos lietuviams savų namų nereikia, nes jie gali naudotis patalpomis prie bažnyčių, tokių savų namų klausimas buvo užmestas. Jei ir būdavo užuominų, tai į jas būdavo atsakoma, kad klausimas studijuojamas, o tų studijų daviniai būsią paskelbti.

Pasikeitė valdybų žmonės. Iyko nesutarimas tarp Apylinkės valdybos ir kun. P. Vaserio. Pasitarasis net atsisakė leisti naudotis bendruomenės susirinkimams parodomis (dailininkų), solidarumo mokesčio rinkimui prie bažnyčios esančiomis patalpomis. Tada Apylinkės v-ba atnaujino užmestą savų namų įsigijimo reikimą. Buvo sudarytos komisijos, o vėliau laikinasis komitetas lietuvių namams įsigyti pradėjo platinėti tokių namų akcijas.

Čia vėl kun. P. Vaseris išėjo prieš bendrus lietuvių namus, pareikšdamas, kad juose lietuvių rinksis nekontroliuojami. Va čia ir išlindo jo paslėpta yla iš maišo — viską kontroliuoti.

Kun. P. Vaseris, pajutęs pavojų nustoti kontrolės, ėmėsi žygio suskaldyti vienų bendruomenių skirtų namų įsigijimą. Jis pradėjo nesamos "parapijos" vardu raginti Melbournio lietuvius dėtis prie "parapijos namų" įsigijimo. Jo žygis iš dalies pavyko: vieni dėjosi prie bendrųjų namų, kiti — prie "parapijos". Tokie namai buvo įgyti "Caritas" organizacijos vardu.

Užskatas ratas bendrus namus įsigyti nebesustojo, nors į jį per "Tėviškes Aidas" buvo daug kartų kaitiojami basilai: čia dar nesami namai išvadinami karčiam, kurioje pasigėrę langus išdaužo, čia daromos alizujos moralės klausimais ir t.t.

Lietuvių namams įsigyti ir jiems administruoti bendruomenės susirinkimas sukurią naują organizaciją — Melbournio Lietuvių Klubą. Klubui statusas parengiamas akcinės bendrovės pagrindais. Jo nariais galėjo būti ne tik atskiri asmenys, bet ir organizacijos.

Kada klubo taryba, susirinkimo (parengta, norėjo įregistruoti) statutą valdžios įstaigoje, paaiškėjo, kad toks Lietuvos akcinių bendrovių pavyzdžių sudarytas statusas įregistruoti negalimas, o reikia pritaikyti prie Australijoje veikiančio nepelno tikslų siekiančių organizacijų įstatymo.

Klubu taryba pakvietusi australą advokatą pritaikyti statutą veikiančioms įstatymams ir jį įregistravo.

Po įregistravimo klubo taryba prieš metus nutarė pirkti namus, esančius 12 Francis Grove, Thornbury. Namai mūriniai, 8-nių kambarių, su dideliu žemės sklypu sporto aikštei.

Nupirktuose namuose tuoju įsikūrė Lituanistiniai kursai, su žurnalistikos skyriumi, skautų tuntas su padaliniais, sporto klubas "Varpas", Moterų Globos D-ja bei Kultūros Fondo apygarda su Melbournio skyriumi.

Dabar Lietuvių Namuose vyksta organizacijų posėdžiai, pobūviai, sporto treniruotės, jauniui pamokos bei pasilinksminimai. Nors namai ir yra ne taip jau patogioje vietoje, tačiau juose įvairių organizacijų veiklams rodo juos buvus tikrai reikalingus.

Nors namai įgyti ir veikia, bet prieš juos puoliai nesibaigia. Bet reikia tikėti, kad visiems nesusipratimams išaiškėjus, padėtis pasikeis.

Kaip matote, Melbournio lietuvių turi dvejus savus namus, kuriuos aplankęs vyskupas V. Brizgys patarė parduoti ir įsigyti tik vienus namus, kuriuose turėtų sutilpti visi Melbournio lietuvių, nežinint kuriai tikybai ar politinei partijai priklausytų ir kurie savo išvaizda gerai reprezentuotų lietuvių. Jo žodžiais tariant, kad ir praėivis pasakytų, jog čia lietuvių namai. Ar tas įvyks — priklauso nuo kun. P. Vaserio, kuris ciemų namų įsigijimo pastangas suskaldė.

Rimas Vėtra

LIETUVIŲ KLUBAS

6835 SUPERIOR AVE.

EX 1-1143

Lietuvių Klubo Direkcija visus lietuvius ir jų draugus kviečia nepamiršti 1959 m. lietuvių klubo.

Praleiskite laisvalaikį su savais savuose namuose. Klubas turi įvedęs garsiakalbius. Sėdėdami bet kurioje vietoje, galite klausytis muzikos, lietuvių radijo valandėles. Visą laiką veikia televizijos aparatas. Penktadieniais veikia lietuviškų valgių virtuvė.

Atsilankę neapsiriksime, visi patogumai Jums.

I. J. SAMAS JEWELER

Šveicariški ir geriausi Amerikos laikrodžiai
Laikrodžių taisymas. Brangenybės. Įvairūs dovanų pasirinkimas.

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre

Telef.: EX 1-3969. Bute: WA 1-2354

P. J. KERSIS

609 Society for Savings Bldg. — Cleveland, Ohio

OFISO TELEF.: Main 1-1773

REZIDENCIJA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiestuose, kreipkitės į mane, gausite pigią kainą. Taipgi gausit patarnavimą įvairiuose apdraudos-insurance reikaluose.

Sutaisau paskolas pirmo morgicio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

EAST CLEVELAND-EUCLID & SUPERIOR AVE.

SAVINGS
EARN

OPEN EVERY SATURDAY
UNTIL NOON

3 1/2 %

SUPERIOR
SAVINGS

ACCOUNTS
INSURED TO
\$10,000

HOME AND
REMODELING LOANS

CORNER 68TH—SUPERIOR AVENUE

JAKUBS & SON

FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo.

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185 St.
KE 1-7770

DIRVA

★★★
THE FIELD

Kas ir kur?

• Iš Vokietijos atėjo liūdna žinia, kad ten mirė Dirvos nuolatinis bendradarbis Dr. Leonardas Stelmokas. Mirė gegužės 25 d., Rendsburge, ilgai kankintas džiūros ligos. Ir lovoj gulėdamas jis dar pajėgdavo Dirvai parašyti, pasidalinti tremtinio dalios sielvartais. Tik šį pavasarį, ligai kiekiau suspaudus, retokai begalėjo plunksną į rankas paimti.

Gegužės 29 d. jis buvo palaidotas Rendsburgo kapinėse, palydėtas ten gyvenančių lietuvių.

• JAV Liet. B-nės New Yorko Apygardos pirm. J. Šlepečiu ir sekretoriui A. Gureckui dėl laiko stokos iš pareigų pasitraukus, jų vieton pakviesti kandidatai:

Apygardos valdyba pareigomis pasiskirstė:

Domas Penikas — pirmininkas, Vaclovas Alksninis — vicepirmininkas, Pranas Naujokaitis — spaudos bei informacijos reikalų vedėjas, Juozas Maurukas — sekretorius, Adolfas Dimas — kultūros reikalų tvarkytojas, Antanas Varnas — organizaciniais reikalais narys, Antanas Maceika — išdininkas ir Emilija Čekienė — narė.

• Inž. Eugenijus Manys-Manemaitis birželio 10 d. sulaukė 50 m. sukaktį. Sukaktuvininkas gyvena Bostono priemiestyje W. Roxbury. Malonu, kad ne tik pats sukaktuvininkas, bet visi jo šeimos nariai, aktyviai dalyvauja lietuviškojo veikloje. Nuo pat atvykimo į JAV jo šeima pastoviai lanko ir Dirva, kurią jis dažnai ir aukomis paremia.

Ilgiausių ir kūrybingiausių metų!

• Ponia Narušienė, kaip praneša mums iš Australijos, atvažiuoja į JAV ir Kanadą aplankyti savo gimičių ir artimųjų. Liepos pradžioje ji bus Clevelande, paskui važiuos į Chicago, Washingtoną, Brooklyną ir Kanadą. Apie savaitę laiko viešės pas J. Bačiūnus Tabor Farmoje. Ji gegužės 22 d. į JAV išplaukė laivu Orsova.

Baltų Kultūros Dienos Muensteryje gegužės 29-31 d.

Baltų Draugija Vokietijoje surengė gegužės mėnesio paskutinėmis dienomis "baltų kultūros dienas", trukusias tris dienas. Ši kartą parengimai įvyko Muensteryje, istoriniame Vestfalijos mieste, kuriame 1648 m. buvo pasirašyta garsioji taikos sutartis.

"Kultūros dienos" prasidėjo gegužės 29 d. dviem paskaitomis. Šeštadienį, gegužės 30 d., buvo atidaryta lietuvių grafikos paroda. Atidarymo kalbą pasakė pasiuntinybės patarėjas Dr. A. Gerutis. Parodoje savo kūrinius išstatė šie grafikai: Paulius Augius, Alfonsas Dargis, Vytautas Jonynas, Viktoras Petravičius, Vaclovas Ratas, Telesforas Valius ir Romas Viesulas. Tos pat dienos vakaras buvo pašvęstas Estijai, o kitą dieną orkestras pagrojo lietuvių muzikos veikalus.

Spaudos konferencijos metu V. Banaitis papasakojo vokiečių žurnalistams Maskvos planus įvesti Lietuvoje rusiškąsias raides ir tuo būdu dar labiau atskirti lietuvių tautą nuo Vakarų Europos kultūros. Apie baltų kultūros dienas daug rašė Vestfalijos spauda, be to, buvo plačiai dėstoma per radijo programą.

Baltų Draugijos vadovybė priėmė Muensterio vyriausias burmistras, pasakydamas atitinkamą kalbą. Priėmimas įvyko istorinėje rotušės salėje, kurioje 1648 m. buvo pasirašyta Vestfalijos taikos sutartis. Po to burmistras iškėlė pietus, kuriuos priėmė Muensterio vyriausias burmistras, pasakydamas atitinkamą kalbą. Priėmimas įvyko istorinėje rotušės salėje, kurioje 1648 m. buvo pasirašyta Vestfalijos taikos sutartis. Po to burmistras iškėlė pietus, kuriuos priėmė Muensterio vyriausias burmistras, pasakydamas atitinkamą kalbą.

• Pietų Amerikos spaudoje jau daug žinių apie atvykstančius iš JAV lietuvių krepšininkus. Ši sporto šaka ten populiarė ir krepšininkų išvyka atliks gražų darbą.

• Didžiausias Suomijos dienraštis Helsingin Sanomat gegužės 23 d. atspaudė iliustruotą rašinį apie rusų ketinimą Lietuvoje vėl įvesti rusišką raidyną.

kuriuose iš lietuvių dar dalyvavo Vliko vykdomosios tarybos pirmininkas J. Glemža ir Lietuvių Bendruomenės Vokietijoje valdybos sekretorius J. Sankaitis.

Šios "kultūros dienos" buvo ketvirtos iš eilės Baltų Draugijos suorganizuotąs pabaltiečių kultūrinis rengimas. Pirmos "dienos" įvyko Stutgarte, po to ėjo Bremenas ir Wuerzburgas. Šiemet buvo manyta pademonstruoti lietuvių ir kitų pabaltiečių kultūrinius pasiekimus vakarų Berlyne, bet dėl politinio įtempimo teko šį sumanymą atidėti kitam kartui.

Baltų Draugijos lietuvių skyriui pirmininkauja pasiuntinys Dr. A. Windecker, savo laiku dirbęs vokiečių pasiuntinybėje Kaune, ir pasiuntinybės patarėjas Dr. A. Gerutis. Aktingas lietuvių skyriaus veikėjas yra muzikas ir redaktorius V. Banaitis, dirbęs "Free Europe" radijo Muenchene. Kaip entuziastingas pabaltiečių muzikos propagatorius pasireiškia Dr. H. J.

Pasišventusių mokytojų netrūksta, bet tėvų...

Maironio lituanistikos mokykla Brooklyne, N. Y., birželio 7 d., Apreiškimo parapijos salėje iškilmingai užbaigė mokslo metus. Išleista šeštoji laida, kurią šiemet baigė 9 mokiniai: 6 mergaitės ir 3 berniukai.

Kun. Pakalnis, baigusius sveikindamas, papasakojo, kaip jis Lietuvoje caro laikais lankė vargą mokyklą. JAV Liet. B-nės Tarybos pirm. J. Šlepetys apgailestavo, kad ne visi tėvai leidžia į lituanistinę mokyklą.

KITI RAŠO

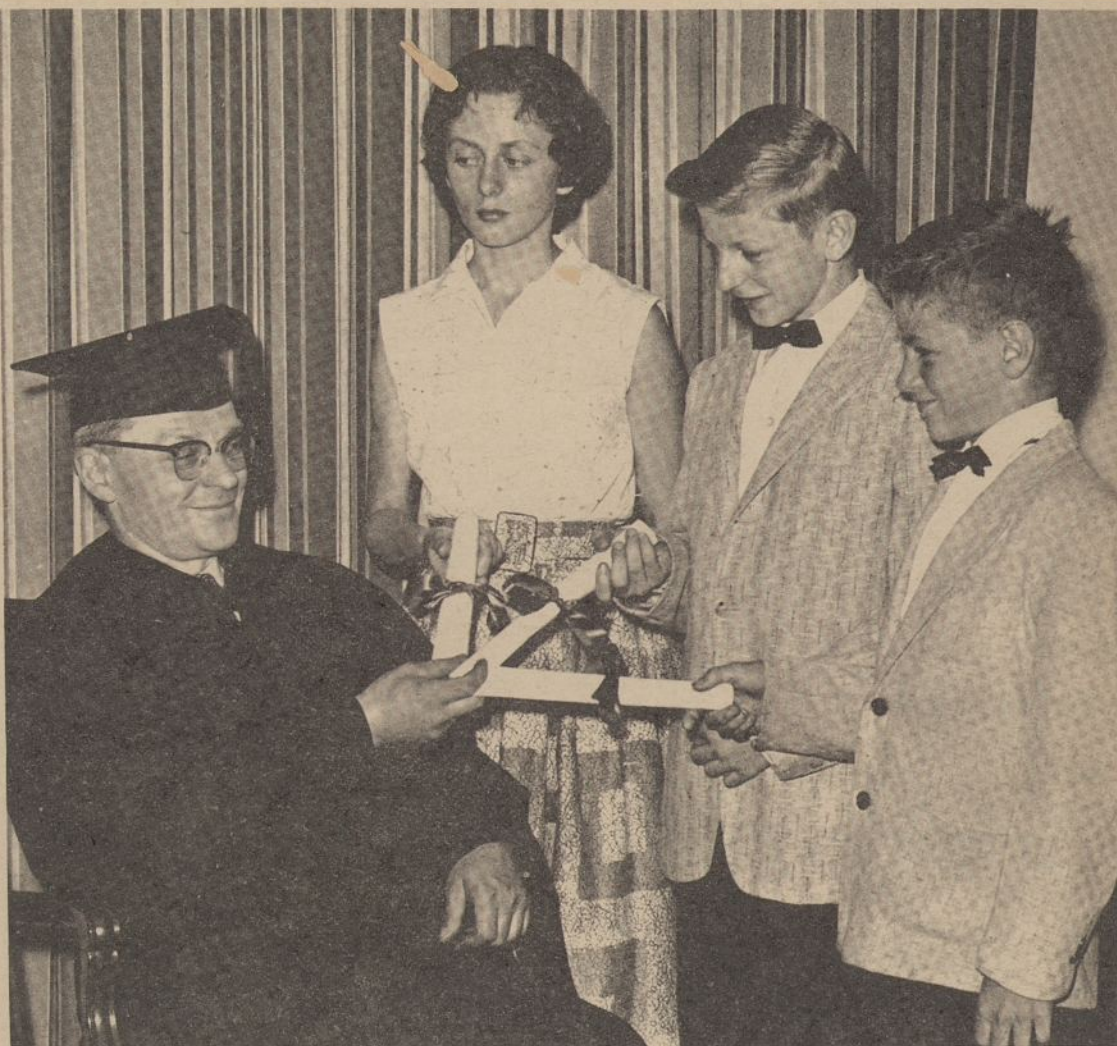
Darbininkas atspaudė žinių santrauką, gautą iš Jungtinių Tautų, apie vedbas ir ilgą amžių. Rašoma: Jungtinių Tautų išleistas gyventojų demografinio metraštis 1958 skelbia idomių davinį. Pvz. Mirimų skaičius tarp vedusių žmonių yra mažesnis, negu tarp viengunių, ar našlių, ar divorsuotų.

Toliau: divorsų didžiausias skaičius yra Jungtinėse Valstybėse — viename 1000 gyventojų tenka 2,2 divorsai; antroje vietoje eina Rumunija, Vengrija, Danija. Mažiausias divorsų skaičius yra šiaurės Airijoje. Per paskutinius dešimt metų divorsų skaičius padidėjo 29 valstybėse ir sumažėjo 9. Amerikoje padidėjo 1,5 punktais.

Dar toliau: gerasia proga ištėkėti merginoms yra Aliaskoje. Ten iš 1000 moterų per metus išteka 205, pasiekusios 15 metų amžių, tuo tarpu Jungtinėse Valstybėse tik 87.

Pusė visos žmonijos gyvena dabar Azijoje. Joje gyventojų skaičius taip auga, kad 2000 metais joje bus 69 proc. Viso žmonių priskaitoma 2,800,000,000.

Metinis žmonių prieauglis 1957 buvo 1,6 proc., arba 45 milijonai. Tai reiškia maždaug, kad per metus prisideda vienos Prancūzijos gyventojų kiekis. Arba per vieną valandą prisideda 5,000, per minutę po 85.

Šią nuotrauką mums atsiuntė Northeastern University spaudos biuras, kaip pasididžiavimą, kada visa šeima džiaugiasi mokslo laimėjimais. Tai Bronius Makaitis iš Norwood, Mass., su savo vaikais. Birželio 14 jis gavo elektronikos inžinieriaus laipsnį. Duktė Nijolė baigė Norwood High School ir gavo stipendiją universiteto mokslui. Kiti jo vaikai — duktė Skirma, sūnus Algis ir Kęstutis taip pat garbės mokiniai.

Dahmen, karo metu buvęs Kaune, o dabar veikia Stutgarto radijone.

Baltų Draugijai tenka dideli nuopelnai, supažindinant vokiečius su lietuvių ir kitų pabaltiečių kultūra ir, iš viso, su jų reikalais.

Kun. Petro Totoraičio kunigystės sidabrinis jubiliejus

Kun. Petras Totoraitis, švenčias 25 metų kunigystės sukaktį.

Tremtyje kun. P. Totoraitis atsirado prievarta; vokiečių kariuomenės buvo evakuotas. Rytprūsiose kasė apkasus ir aptarnaudavo dvasinius bendro likimo draugų reikalus. Jis čia laiko pamaldas tvartuose ir daržinėse, kur tik sąlygos reikalauja.

1945 m. pradžioje jubilias skiriamas Brandenburgo rajone esančių lietuvių darbo kolonų dvasiniams reikalams rūpinti ir kartu laikyti pamaldas Vengrijos kariuomenės dalininkams. Čia kun. Petras su bendro likimo draugais buvo užgriautas namo rūsy oro puolimo metu ir tik po 13 valandų, mažai gyvas, buvo atrastas.

Pamirštant nežymias išimtis, Lietuvos dvasiškai yra tvirtai išsilaikę darnioje patrotinės veiklos grandinėje. Tiek laisvo gyvenimo, tiek paskutinių okupacijų laikotarpiuose jie gražiai veikė vadovaujančiųjų ir kovojančiųjų eilėse. Tai prisiminus, yra smagu paminti kun. Petras A. Totoraitis, dabartinis Newarko, N. J. lietuvių šv. Trejybės parapijos vikaras, šio mėn. 21 d. švenčias savo kunigystės sidabrinį jubiliejų.

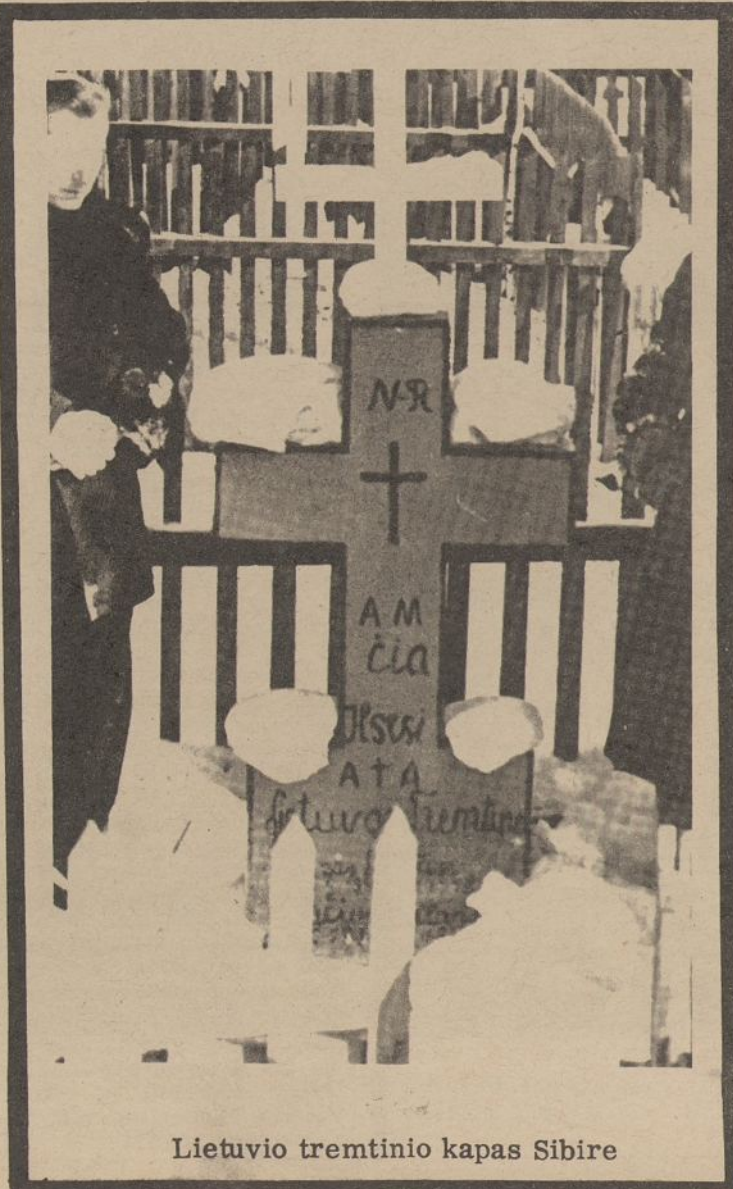
Jonas ir Elzbieta Totoraičiai, vidutiniai Zanavykijos ūkininkai, turėjo gausią 14 vaikų šeimą. Todėl turėjo gausiai rūpėsi, bet nemaža ir pasididžiavimo, kai antrasis jų vaikas, Petras-Alojzas, gimęs 1909 m. birželio mėn. 12 d., buvo iššventintas kunigu! Tai buvo tėvams ir visai giminei džiaugsminga 1934 metų birželio mėn. 17 diena.

Kun. Petras pradeda kunigo darbą Pakuonio parapijoje ir vėliau vikarauja Ploksčiuose (1934-36 m.), Leipalingyje (1936-39 m.), Pilviškiuose (1939-41 m.) ir 1941 m. viduryje paskiriamas klebonu į naujai įsteigtą Gudlaukio parapiją Šakių aps. Čia karo sunaikintoje parapijoje pastato parapijinius trobesius, padeda bažnyčiai pamatus ir parengia visą bažnyčios statybą reikalingą medžiagą, dėl ko vysk. Padolskio nurodomas dekanato kunigams darbštumo pavyzdžiu. Kun. Petras visados buvo aktyvus įvairiose katalikų organizacijose ir Liet. šaulių Sąjungoje.

Jubilias, švęsdamas sidabrinę kunigystės sukaktį, yra pasiryžęs padidinti savo kaip kunigo ir tautiečio darbo indėlį visuomenės labui, nežiūrint to širdies skausmo, kad iš jų gausios šeimos, karo audros ir vergijos našta yra sunaikinusi 10 asmenų... Jo, kunigo, motina Sibiro tremty mirusi be kunigo patarnavimo ir be kunigo palaidota...

Kun. P. Totoraičiui linkime laikytis tvirtai ir su laukti auksinio jubiliejaus!

I. Jatulis

Lietuvio tremtinio kapas Sibire